

Biblicum

- tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 2 2000 Årg. 64

INNEHÅLL

Redaktionellt. Alvar Svenson	57
Ögonvittnen till Kristi härlighet. Stefan Hedkvist	60
Ett konungsligt prästerskap. Egil Edvardsen	66
Att översätta bibeltexten ”som den är”. Seth Erlandsson	75
Matt 10:23 – om svårtolkade bibelställen. Från <i>People’s Bible</i>	78
Bibeltolkning: Den enda rätta vägen – kap VIII (forts.). David Kuske	80
<i>Frågor och svar:</i>	
Varför talas det så lite om fasta i vår tid? Alvar Svenson	90
<i>Litteratur:</i>	
”Var är den sanna lutherdomen idag?”. Alvar Svenson	94
”Det långvariga kriget mot Gud” (Henry M Morris) (forts.). Egil Edvardsen	96
<i>Utblick över samtiden :</i>	
”Man överger inte sin döende moder...”. Alvar Svenson	101

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Alvar Svenson.

Redaktionskommitté: Alvar Svenson, Carl Peterson och Egil Edvardsen.

Tidskriften utkommer under 2000 med 4 nummer.

Prenumerationspriset för 2000 är 125 svenska kronor (stud 75 kr).

Norska prenumeranter betalar norska kr 115 (stud 70 n kr).

Finska prenumeranter betalar finska mark 90 (stud 60 mark).

Postgiro Sverige 152335-6

Postgiro Norge 0806 1919067

Leonia Finland 800054-1094992

Tidskriftens expedition:

Carl Peterson, N Stationsgatan 29, S-287 72 Traryd.

E-mail: carl.peterson@rixtele.com

Redaktionens adress:

Alvar Svenson, Klasgatan 10, S-340 14 Lagan.

E-mail: alvar.svenson@swipnet.se

Glöm inte anmäla adressändring.

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

2/2000

Redaktionellt

För precis femtio år sedan diskuterades frågan om vad som sker när otron ska granska och kritisera den kristna tron. Det skedde bland annat i denna tidskrifts föregångare *För Biblisk Tro*. Den gången gällde det en konfirmandbok (*Grunden*) utgiven av dåvarande biskopen Bo Giertz. Denna bok fick utstå mycken kritik för att den undervisade om de grundläggande bibliska sanningarna som om de vore bokstavligt sanna.

Vi citerar direkt ur artikeln i *För Biblisk Tro* Nr 2, 1950, författad av David Hedegård:

”Just detta: man bedömer kristendomen från hedniska utgångspunkter och finner den orimlig.

De som bedömer kristendomen från sådana utgångspunkter anse tydligen också, att det blott beror på någon slags förstokelse att de kristna vägra ge upp den ena eller andra läropunkten. Så är t ex Gunnar Hirdman mycket upprörd över att man fasthåller vid läran om den eviga förtappelsen. Visserligen säger han sig känna kristna som inte längre tror på dessa Bibelns utsagor. Bland annat har han hört en av våra biskopar i en offentlig diskussion förklara, att läran om den eviga fördömsen är ’föråldrad’. ’Samtliga närvarande präster instämde’. Detta berättar han i en nyligen utkommen bok med titeln ’Humanism och kristendom’. Han uttalar också där sin glädje över J. M. Olléns bok ’Slaveri under Bibeln’! Ja, det är sannerligen en bok, som ateister kan glädja sig över.

Men Hirdman har också funnit, att de kristna i allmänhet hårdnackat fasthåller vid Bibelns lära om den eviga förtappelsen. Och han menar tydligen, att det blott är av någon slags halstarrighet de vägra att ge upp denna övertygelse. I verkligheten förhåller det sig så, att Kristi församling vet sig äga sanningen. Det vill bland annat säga, att man är viss om att Bibelns utsagor är en beskrivning av verkligheten. Att förkasta dessa

utsagor är lika meningslöst som att förkasta t ex tyngdlagen. Verkligheten förändras inte av våra önsknings. Australien upphör inte att existera därför att någon får infallet att betvivla dess existens.

Att det finns präster och biskopar, som i verkligheten övergått till ateismens ståndpunkt, är emellertid fruktansvärt. Det vittnar om att vi kommit långt in i upplösningens och avfallets tid.”

Det har nu gått femtio år sedan detta skrevs och nu gäller det inte en konfirmandbok som ska bedömas av otron, nu har själva Bibeln måst underkasta sig denna förnedring. Bibel 2000 är ett resultat av den historisk-kritiska metodens dominans inom teologin. Det är samma otro som reser sig upp mot Guds Ord och som ifrågasätter på samma sätt som ormen gjorde med orden, ”Skulle Gud ha sagt?” Idag kan teologer och präster träda fram med vilken förnekelse som helst utan att det leder till påföljd. Människor har nu i generationer lärt sig, att det Bibeln säger är gammalt och förlegat. Vi har för längesen passerat det infantila stadiet, som består i att man håller Bibelns utsagor för sanna.

Det tragiska är att denna, för den kristna tron så nedbrytande process, i hög grad understöts av just kyrkorna och dess företrädare. Präster och biskopar, som haft kyrkans kallelse att förkunna evangelium för världen har överträffat varandra i förnekelse av i stort sett allt vad Bibeln säger.

Hedegård förde kampen mot förnekelsen med övertygelsen att Bibelns ord har sitt ursprung i Gud och är en evig sanning. Utan avseende till person och ämbete trädde han oförskräckt upp till försvar för Guds Ord. Vi är tacksamma för fädernas kamp i denna sak och det är också vår övertygelse att det Gud har talat är evigt och sant. Det är inte han och hans ord som ska genomgå en ”rimlighetsgranskning” av oss. Vi ska låta hans ord granska oss och tala om sanningen för oss. Vi ska låta lag och evangelium stå där såsom Gud har givit oss det. Både hans dom och hans stora kärlek är egentligen lika orimliga för oss, men Bibeln är inte en samling fabler utan en *gudomlig sanning*.

Vår tidskrift vill föra fram denna sanning och visa på vad Bibeln har att säga till vår samtid. I detta nummer tar vi upp denna sak ur lite olika synvinklar. Frågan om bibeltolkning är alltid lika aktuell. Den frågan behandlas i Kuskes bok som vi översätter ett avsnitt ur. Seth Erlandsson tar upp frågan om att översätta ”som det står” – en viktig fråga i debatten om bibelöversättningen. Utvecklingsläran, som skördat stora framgångar under de senaste decennierna och som ofta får stå oemotsagd, behandlas i Egil Edwardsens genomgång av Morris bok *The Long War Against God*.

I frågan om kyrkans ämbete kommer ofta frågan om det allmänna

prästämbetet bort, just denna fråga tar Egil Edvardsen upp i sitt föredrag *Ett Konungsligt Prästerskap*.

Vi hälsar våra läsare välkomna till ett nytt nummer av *Biblicum* och önskar att dessa artiklar tillsammans med övrigt innehåll ska vara intressant och framför allt leda till ett fördjupat studium i den Heliga Skrift. Vår önskan är att många människor ska upptäcka denna stora sanning som vi vill peka på. Vi hoppas att du som läser *Biblicum* ska tillsammans med oss ta till dig Bibelns glada nyhet med glädje.

Alvar Svenson

Ögonvittnen till Kristi härlighet

Predikan på Kristi förklaringsdag

2 Petrusbrevet 1:16-21

"Det var inte några utstuderade myter vi följde, när vi förkunnade för er vår Herre Jesu Kristi makt och hans ankomst, utan vi var ögonvittnen till Jesu majestät. Ty han blev av Gud, Fadern, ärad och förhärligad, när en röst kom till honom från den upphöjda Härligheten: 'Denne är min Son, den Älskade. I honom har jag min glädje.' Den rösten hörde vi själva från himlen, när vi var med honom på det heliga berget. Så mycket fastare står nu det profetiska ordet för oss, och ni gör rätt i att hålla er till det som till ett ljus som lyser på en mörk plats, tills dagen gryr och morgonstjärnan går upp i era hjärtan. Framför allt skall ni veta att ingen profetia i Skriften har kommit till genom egen utläggning. Ty ingen profetia har burits fram genom någon människas vilja, utan ledda av den helige Ande har människor talat vad de fått från Gud."

Låt oss bedja!

Herre Jesus, du som är den klara morgonstjärnan och lyser oss i denna mörka värld med ditt ord. Vänd våra blickar till din härlighet så att vi ständigt väntar din återkomst. Amen.

Dagens evangelietext beskriver vad som hände på förklaringsberget. Jesus hade tagit med sig Petrus, Jakob och Johannes upp på ett högt berg och där fick de se hans gudomliga härlighet: *"hans ansikte lyste som solen, och hans kläder blev vita som ljustet."* Mose och Elia visade sig för dem och de samtalande med Jesus. När Petrus såg det ville han att de skulle bli kvar där. *"Herre, det är gott för oss att vara här"*, sa han och erbjöd sig göra tre hyddor, en åt Jesus, en åt Mose och en åt Elia. Det jordiska var liksom borta för honom och han hade inte en tanke på att återvända till världens mödor, bekymmer och lidanden, dess ting, glädjämnen och omsorger. Allt det jordiska hade förbleknat bort i glömskans land när de njöt den direkta gemenskapen med den förhärligade Kristus. De såg också ett lysande moln sänka sig ned över dem och

ur molnet hörde de en röst som sade: ”*Denne är min Son, den Älskade. I honom har jag min glädje. Lyssna till honom!*”

I episteln skriver Petrus till alla troende om något mycket viktigt. Det var kanske sista gången han skrev till de troende. Kristus hade visat honom att han snart skulle dö. Det han skrev var det sista han ville förmedla de troende i detta livet och han gjorde det som Kristi apostel, på Kristi befallning.

Han börjar sitt brev med att påminna de troende om alla välsignelser vi fått som gåva av Kristus. Med ordet ”liv” sammanfattar apostlarna ofta alla de andliga och eviga välsignelser som Kristus av nåd skänker oss. I den tredje versen skriver han: ”*Ty allt som hör till liv och gudsfruktan har hans gudomliga makt skänkt oss genom kunskapen om honom, som har kallat oss genom sin härlighet och ära.*” Petrus uppmanar alla troende att de skall vara ivriga att göra sin kallelse och utkorelse fast. Strax före vår text skriver Petrus: ”*Jag ser det som min plikt att väcka er genom mina påminnelser, så länge jag bor i detta tält. Jag vet att jag plötsligt skall lägga av mitt tält. Det har vår Herre Jesus Kristus visat mig. Men jag vill göra det jag kan för att ni också efter min bortgång alltid skall kunna minnas detta*” (2 Petrusbrevet 1:13-15).

Sedan fortsätter han: ”*Det var inte några utstuderade myter vi följde, när vi förkunnade för er vår Herre Jesu Kristi makt och hans ankomst, utan vi var ögonvittnen till Jesu majestät.*” Det han påminner de troende om är att Kristus helt säkert skall komma tillbaka i makt och härlighet. Detta är ett centralt budskap i apostlarnas förkunnelse. Detta budskap förkunnade också Kristus utförligt strax före sin död och vi har hans undervisning i Matteus kap 24-25. Där säger Jesus bland annat: ”*Då skall Människosonens tecken synas på himlen, och jordens alla folk skall jämra sig, när de ser Människosonen komma på himlens moln med stor makt och härlighet. Med starkt basunljud skall han sända ut sina änglar, och de skall samla hans utvalda från de fyra väderstrecken, från himlens ena ända till den andra*” (Matteus 24:30-31). Den dagen Kristus kommer tillbaka är glädjens och förlösningens dag för alla som tror på honom. De troende skall bli samlade av änglarna för att möta Kristus och vara hos honom. Paulus skriver: ”*Ty när en befallning ljuder, en ärkeängels röst och en Guds basun, då skall Herren själv stiga ner från himlen. Och först skall de som dött i Kristus Jesus uppstå. Därefter skall vi som lever och är kvar ryckas upp bland moln tillsammans med dem för att möta Herren i rymden. Och så skall vi alltid vara hos Herren*” (1 Tess 4:16-17). Då Kristus kommer i makt och härlighet skall han förhärlika sina troende till sin likhet. Johannes skriver i sitt första brev: ”*Mina*

älskade, vi är nu Guds barn, och vad vi skall bli är ännu inte uppenbarat. Men vi vet att när han uppenbaras, kommer vi att bli lika honom, ty då får vi se honom sådan han är" (1 Johannesbrevet 3:2). När Kristus kommer tillbaka i makt och härlighet skall himlarna och jorden förgås. Herren skall skapa nya himlar och en ny jord där rättfärdighet bor. Då skall den heliga staden, som Gud gjort redo för sitt folk, det nya Jerusalem, komma ned från himmelen. Till det nya Jerusalem skall Herren samla alla vars namn är skrivna i Livets bok, alla sina troende. Där skall vi få njuta den fullkomliga gemenskapen med honom. *"Döden skall inte finnas mer och ingen sorg och ingen plåga. Ty det som förr var är borta"* (Upp 21:4).

Budskapet om Kristi makt och återkomst är inga utstuderade myter. Men det är på det sättet många bibelforskare ser på Bibeln idag. De menar att bibelns profeter och apostlar varit påverkade av myter och sagor som florerade i Israels hedniska omvärld och att de samlat sitt material därifrån. Detta är ett verkligt meningslöst budskap. Det är precis vad otroende människor ändå anser utan dessa bibelforskare. Otroende människor har i alla tider försökt övertyga sig själva och andra om att bibelns budskap är sagor och myter. Otroende människor har ända sedan apostlarnas tid hånat de kristna för att de tror på Kristi löfte att han skall komma tillbaka i härlighet. Hånfullt har de sagt: *"Hur går det med löftet om hans återkomst? Ända sedan våra fäder dog förblir ju allting precis som det har varit från världens begynnelse"* (2 Petrusbrevet 3:4). Precis så säger otrons människor än idag.

Apostlarna förkunnade inga utstuderade myter eller sagor. De var ögonvittnen till Jesu makt och härlighet. Petrus, Jakob och Johannes hade sett hans härlighet och majestät på förklaringsberget. De hade själva hört hur Jesus blev ärad och förhärligad av Gud Fadern, när en röst kom från den upphöjda Härligheten: *"Denne är min Son, den Älskade. I honom har jag min glädje."* Alla apostlarna såg med sina ögon hur den uppståndne och förhärligade Kristus blev upptagen till himmelen. Medan de såg mot himmelen kom en ängel som sa till dem att Kristus skulle komma tillbaka på samma sätt som de sett honom fara upp till himmelen. Aposteln Johannes fick även i en syn se uppfyllelsen, som alla bibelns löften och profetior ytterst pekar fram emot. Han fick se Guds återlösta folk, de troende, njuta en fullkomlig gemenskap med den förhärligade Kristus i det nya Jerusalem. När apostlarna förkunnade Kristi makt och återkomst förkunnade de detta som ögonvittnen. De förkunnade vad de sett och hört, inte utstuderade myter.

Fast Petrus med sina ögon fått se Kristi härlighet och makt, fast han

fått göra dessa härliga erfarenheter – han hade fått erfara hur härlig gemenskapen med den förhärligade Kristus var – säger han ändå att det finns något som är ännu fastare och pålitligare än det vi kan se med ögonen eller erfara. Guds ord är mera pålitligt än synen, hörseln och erfarenheten. Han skriver: *”Så mycket fastare står nu det profetiska ordet för oss.”* Verkligheten är inte bara det vi kan se och höra, utan vad Gud förkunnar i sitt ord. Det Gud säger i sitt ord är fastare och vissare än det vi med våra sinnen kan erfara. Tänk på detta du som önskar något synligt tecken på att det Guds ord säger är sant. Hör på Petrus som fick se Kristi härlighet med sina ögon. Han aktade ändå profeternas ord för fastare och vissare än sin syn och hörsel. Han skriver: *”Så mycket fastare står nu det profetiska ordet för oss, och ni gör rätt i att hålla er till det som till ett ljus som lyser på en mörk plats, tills dagen gryr och morgonstjärnan går upp i era hjärtan.”*

Så länge vi lever här på jorden är vi på en mörk plats. Vårt eget hjärta, vårt eget förnuft, våra sinnen, andra människor och naturen, inget av detta kan ge oss någon vägledning i andliga ting. Utan Guds ord skulle vi vara i totalt andligt mörker, blindhet och död. Men Gud har inte lämnat oss att förgås i mörker, blindhet och död. Han har gett oss Skriften. Guds ord är det ljus som lyser i mörkret. Guds ord är det enda som kan vägleda oss i andliga ting. Detta ord skall vi hålla oss till tills dagen gryr och morgonstjärnan går upp i våra hjärtan. Löftet om dagen som snart skall gry riktar vårt hopp till Kristi återkomst. Precis samma löfte ger den förhärligade Kristus till de troende i Tyatira drygt fyrtio år senare. Där säger ”Guds Son, som har ögon som eldslågor och fötter som skinnande malm”: *...”håll fast vid det ni har, till dess jag kommer.”* Detta löfte ger han till den som segrar: *”Jag skall ge honom morgonstjärnan”*. Vad detta löfte innebär får vi veta när vi kommer till slutet av Uppenbarelseboken. Där säger Jesus: *”Jag är Davids rotskott och hans ättling, den klara morgonstjärnan.”* Ni ser hur apostlarna och Kristus hela tiden bemödar sig att rikta våra blickar, vårt hopp och vår längtan till Kristi återkomst och det himmelska Jerusalem där vi skall få njuta en fullkomlig gemenskap med honom. Där gryr dagen och den är inte långt borta: *”Guds och Lammets tron skall stå i staden, och hans tjänare skall tjäna honom. De skall se hans ansikte, och hans namn skall stå skrivet på deras pannor. Någon natt skall inte finnas mer, och de behöver inte någon lampas sken eller solens ljus. Ty Herren Gud skall lysa över dem, och de skall regera som kungar i evigheternas evigheter”* (Upp 22:3-5).

Petrus hade med egna ögon sett Kristi härlighet på förklaringsberget. Då han såg Kristi makt och härlighet tänkte han inte längre på denna

värld – den hade inte längre något att erbjuda. Han tyckte att det var gott att vara där och ville stanna och bygga hyddor åt dem. Men Gud hade inte planerat att de skulle bo i hyddor på berget. Han hade istället gjort redo en helig stad av guld för alla sina troende där de alla skall få se Kristi härlighet. Det är bra att de troende känner på samma sätt som Petrus – att det är i Kristi gemenskap de vill vara och förbli och att de därför är beredda att försaka allt på jorden. Petrus är mycket angelägen om detta i sitt sista brev han skriver här i livet. Petrus är mycket angelägen att de troende hela tiden skall vilja vara där, i Kristi gemenskap, och ständigt vänta Kristi ankomst. Och detta skall vi alltid komma ihåg. Vi skall hela tiden rikta våra blickar mot Kristi härlighet och hålla fast vid hans ord och löften så att vi inte blir korruperade av denna värld och går vilse i andligt mörker.

Det dagliga livet här på jorden utsätter vår tro och vår uthållighet och vår kärlek för ständiga prövningar. Guds ords löften om Kristi återkomst i härlighet gör att våra lidanden, även om de är tunga att bära, plötsligt inte är så tunga längre – inte i jämförelse med den härlighet som skall bli vår. Paulus skriver: *”Därför tappar vi inte modet. Även om vår yttre människa bryts ner, förnyas vår inre människa dag för dag. Ty vår nöd, som varar ett ögonblick och väger lätt, bereder åt oss på ett oändligt rikt sätt en härlighet, som väger tungt och varar i evighet. Vi riktar inte blicken mot det synliga utan mot det osynliga. Ty det synliga är förgängligt, men det osynliga är evigt”* (2 Korintierbrevet 4:16-18). Löftet om Kristi återkomst ger oss ny kraft att leva våra liv till Guds ära. Petrus skriver: *”Då nu allt detta går mot sin upplösning, hur heligt och gudfruktigt skall ni då inte leva, medan ni väntar på Guds dag och påskynar dess ankomst – den dag som får himlar att upplösas i eld och himlakroppar att smälta av hetta. Men nya himlar och en ny jord där rättfärdighet bor, väntar vi på efter hans löfte”* (2 Petrusbrevet 3:11-13).

Ofta läser man en saga för det nöje en god berättelse ger. Den återspeglar ibland mänsklig livsvisdom och många gånger finns där en moralisk lärdom. Sagan måste bedömas med förnuftet. I gamla myter anar man ibland att de anknyter till verkliga händelser och det händer att man funderar över vad som är fantasi och verklighet. Men Skriften är ingen utstuderad myt som man med förnuftet skall granska för att skilja fantasi från verklighet. Skriften skiljer sig från myterna och sagorna både till innehåll och ursprung. Skriftens hela innehåll är ord från Gud. Hela Skriften är den helige Andes ord och vi tar emot ordet rätt när vi tror och bekänner det och håller det fastare och vissare än vårt eget förnuft. Petrus skriver: *”Framför allt skall ni veta att ingen profetia i Skrif-*

ten har kommit till genom egen utläggning. Ty ingen profetia har burits fram genom någon människas vilja, utan ledda av den helige Ande har människor talat vad de fått från Gud.” Den människa som i denna sak vill testa Gud, och inte på Guds ords kallelse omvänder sig till Kristus och gör sig redo för hans ankomst, gör sitt livs största misstag och kommer att upptäcka det den dag Kristus kommer tillbaka som en tjuv, när han minst anar det.

Låt oss bedja!

Herre Jesus Kristus, du som regerar över allting för att din nådiga vilja skall ske och vi bli frälsta. Bevara oss vid ditt ord och upplys oss med ditt ord varje dag. Bevara oss så att vi inte blir snärjda av denna världens bekymmer utan hela tiden gör allt till din ära och väntar din återkomst. Kom snart, Herre Jesus. Amen.

Stefan Hedkvist

Ett konungsligt prästerskap

I Petri första brev, kap 2, vers 9 läser vi: *”Men ni är ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk, för att ni skall förkunna hans härliga gärningar, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus.”*

Vem är det Petrus skriver till här? Vilka är det han kallar ”ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk”? För att kunna ge svar på det, måste vi gå till inledningen av brevet och se om vi finner någon adressat. I kap 1:1 läser vi: *”Från Petrus, Jesu Kristi apostel, till de utvalda som lever kringsspridda som främlingar i Pontus, Galatien, Kappadocien, Asien och Bitynien.”* Vem är det alltså Petrus skriver till och ger så höga och fina titlar – ”ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk”? Det är ”de utvalda” som lever kringsspridda, de som är utvalda efter Guds förutbestämmelse, de som har blivit renade i Jesu Kristi blod. Petrus skriver till de troende som blivit kringsspridda. Han skriver till dig och mig. Det är du och jag som tillhör denna utvalda släkt, detta kungliga prästerskap, detta heliga folk, detta Guds egendomsfolk!

Förhållandet mellan prästerna i det gamla och nya förbundet

Petrus citerar från 2 Mos 19:5-6, där Israels folk utnämns till Guds egendomsfolk och Gud ingår sitt förbund med folket. Vi läser: *”Om ni nu hör min röst och håller mitt förbund, skall ni vara min dyrbara egendom framför alla andra folk, ty hela jorden är min. Ni skall för mig vara ett rike av präster och ett heligt folk. Detta är vad du skall tala till Israels folk.”*

Hela folket skulle alltså vara ”ett rike av präster”. Därtill bestämde Herren att Aron och hans söner skulle invigas till att göra prästtjänst inför honom (2 Mos 28-29). Inte hela folket skulle göra tjänst i templet, utan bara de som var speciellt vigda till den tjänsten skulle göra det. Likaså blev alla som tillhörde Levi stam vigda till att tjäna i templet. Redan här i Gamla testamentet finner vi med andra ord en skillnad mellan det allmänna prästadömet som tillhörde hela folket och ett offentligt ämbete som några speciella blev vigda till.

Nu i det nya förbundet är det utvalda folket inte längre begränsat till en nation eller ett folk, utan de utvalda finns bland alla jordens folk och stammar. Prästerna är inte heller begränsade till ett folk eller en ätt, utan alla kristna är präster.

För att förstå detta ska vi komma ihåg vad som avses med *präst* i biblisk mening. I den ursprungliga betydelsen var prästen en som hade uppgiften att träda fram inför Gud med offer. Genom att bära fram offret skulle prästen gå emellan Gud och människor och blidka Gud så att han blev vänligt stämd mot människorna. Vi läser i Hebr 5:1 ” *En överstepräst utses alltid bland människor och blir insatt till att för människors räkning göra tjänst inför Gud och bära fram gåvor och offer för synd.*”

Detta var uppgiften för prästerna under Gamla testamentets tid. De skulle bära fram offer för synd. De som blev invigda till prästtjänst, skulle vara av Levi stam. Ledaren för prästerna var översteprästen. Hans främsta uppgift var att gå in i det allra heligaste en gång om året, på den stora försoningsdagen, och bringa försoning för sina egna och för folkets synd.

Men efter det att Jesus har lidit och dött för hela världens synd, behövs det inte flera sådana offerpräster. ”*Han gick en gång för alla in i det allra heligaste, inte med bockars och kalvars blod utan med sitt eget blod, och vann en evig återlösning*” (Hebr 9:12). Om de gammaltestamentliga offerprästerna säger Hebreerbrevet: ”*Alla andra präster står dag efter dag och förrättar sin tjänst och bär gång på gång fram samma offer, som aldrig kan ta bort synderna. Men Jesus har framburit ett enda syndoffer för alla tider, och han har satt sig på Guds högra sida*” (Hebr 10:11-12). Ett enda offer var tillräckligt. En gång för alla har Kristus burit fram sin kropp som ett försoningsoffer för all synd.

Vi som har inlemmats i hans gemenskap genom dopet, har fått full och fri tillgång att träda fram inför Gud. Medan det i gamla förbundet endast var översteprästen som kunde träda fram för Gud i det allra heligaste, har alla kristna nu fått tillgång till helgedomen.

I det nya förbundet är det därför vi som är präster inför Gud. Dopet var vår prästvigning. Den som är döpt är därför också vigd till präst och det kungliga prästerskapet..

Vilka offer är det då vi bär fram inför Gud? Ja, som vi redan sagt behövs det inte mer några offer för synd, det har Kristus framburit då han offrade sig själv en gång för alla. ”*Och där synderna är förlåtna behövs det inte längre något syndoffer*” läser vi i Hebr 10:18. Ändå bär prästerna i det allmänna prästadömet fram offer. Vi kan kalla det för

trons andliga offer, dvs alla de gärningar som följer som en frukt av tron. Detta levande offer, trons offer, frambär de kristna varje dag i sitt liv som kristna. Detta är deras andliga tempeltjänst. Men dessa offer är ingen gottgörelse eller betalning för synder. Vi förtjänar ingenting inför Gud genom att göra goda gärningar. Kristus har redan förtjänat allt för oss. Han har med sitt fullkomliga offer en gång för alla betalat hela vår syndaskuld. Våra offer är tackoffer och lovprisningsoffer, framburna av troende och tacksamma hjärtan.

Det levitiska offerprästämbetet avskaffades alltså i och med Kristus. De levitiska offren var knutna till en bestämd plats, till tabernaklet och sedan till templet i Jerusalem. De var knutna till ett bestämt prästerskap, till Levi söner, som utgjorde ett särskilt stånd. Gemensamt för dessa präster var att de fungerade som medlare mellan Gud och människor. Men nu när Kristus har kommit som vår fullkomlige medlare och har sonat all synd en gång för alla, är de levitiska offren avskaffade. Det innebär också att ingen av föreskrifterna för det levitiska prästadömet kan överföras till den kristna församlingen i det nya förbundet.

Vi läser följande om detta i de lutherska bekännelseskriterierna:

Ty de förutbestämda levitiska försoningsoffren kallades så endast för att häntyda på det kommande skuldoffret (*piaculum*). Därför var de på ett förebildande sätt tillfyllestgörelser, som förvärvade en lagens rättfärdighet, för att icke de, som syndat, skulle uteslutas från Israels folk. Men de måste träda tillbaka efter uppenbarelse av evangelium. Och då de måste träda tillbaka vid uppenbarelse av evangelium, var de i verkligheten inga försoningsoffer. (SKB s 270, Ap, XXIV)

Och vi läser vidare:

Så återstår tackoffren (*eucharistika*), som också kallas lovoffer, och dessa är predikan av evangelium, tron, åkallan, tacksägelsen, bekännelsen, de heligas prövningar, ja de heligas alla goda verk. Dessa offer är icke tillfyllestgörelser för dem, som fullgöra dem, och icke heller för andra, så att de redan därigenom att handlingen utföres (*ex opere operato*) skulle förtjäna syndaförlåtelse eller försoning. Ty de fullgöras av redan försonade. Och sådana är det nya förbundets offer, såsom Petrus lär oss i 1 Petr 2:5: ”Ni må bliva ett heligt prästerskap för att frambära andliga offer.” (SKB s 270)

Det allmänna prästadömet i det nya förbundet

När vi kallar det nytestamentliga prästadömet för ett *allmänt* prästadöme, betyder det att det omfattar *alla* kristna, i alla tider och på alla

platser. Den som nu tror på Jesus Kristus, tillhör detta prästadöme. Här är ingen undantagen. Det omfattar alla troende av alla åldrar och oavsett kön, av alla raser och nationer, av alla stammar och tungomål.

Det allmänna prästadömet i Nya testamentet består i...

1. *kristna som är kallade och utvalda av Gud.* Paulus skriver: *"Han har frälst oss och kallat oss med en helig kallelse, inte på grund av det som vi har utträttat, utan i kraft av sitt beslut och sin nåd, som han har gett oss i Kristus Jesus från evighet"* (2 Tim 1:9). *"Men ni är ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk, för att ni skall förkunna hans härliga gärningar, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus"* (1 Petr 2:9).
2. *kristna som är vigda till tjänst av Gud.* De kristna är inte endast kallade till men också vigda till tjänst. Detta skedde i dopet. I dopet blev vi helgade i Herrens Jesu namn och vi blev klädda i vår prästräkt, nämligen Kristi rättfärdighets vita dräkt, den rättfärdighet som övertäcker all vår orenhet och synd. Och vi har blivit smorda till tjänst i den Helige Ande (1 Kor 1:30; 6:11; Gal 3:27; 1 Joh 2:20). Som kristna kan vi säga med profeten Jesaja: *"Jag glädder mig storligen i Herren, min själ fröjdar sig i min Gud, ty han har klätt mig i frälsningens klädnad och svept in mig i rättfärdighetens mantel, lik en brudgum med högtidsbindeln på sitt huvud, lik en brud som pryder sig med sina smycken"* (Jes 61:10).
3. *kristna som har direkt tillgång till Gud genom Jesus Kristus.* Det finns inte längre något hinder mellan oss och Gud. Synden har Kristus tagit bort genom sin ställföreträdande död på korset. Den som tror på Jesus, har fri tillgång till Guds tron. Paulus skriver: *"Då vi alltså har förklarats rättfärdiga av tro, har vi frid med Gud genom vår Herre Jesus Kristus. Genom honom har vi också tillträdde till den nåd som vi nu står i, och vi jublar i hoppet om Guds härlighet"* (Rom 5:1-2). *"Ty genom honom har vi båda i en och samme Ande tillträdde till Fadern"* (Ef 2:18). *"I honom och genom tron på honom kan vi frimodigt och med tillförsikt träda fram inför Gud"* (Ef 3:12).
4. *kristna som offerar andliga offer till Gud.* Detta gör de genom att frambära sig själva och sina liv till Gud, som ett levande offer. Om du undrar hur du kan offra till Gud, så blir svaret: Ditt liv är ett offer som du ger till Gud. Det innebär lov och tack till honom som har frälst oss. Det innebär ett aktivt liv i kärlekens gärningar för

Gud och vår nästa. Paulus skriver: ”Så förmanar jag nu er, bröder, vid Guds barmhärtighet, att frambära era kroppar som ett levande och heligt offer som behagar Gud – er andliga gudstjänst” (Rom 12:1). Och vi läser i Hebreerbrevet: ”Låt oss därför genom honom alltid frambära lovets offer till Gud, en frukt från läppar som prisar hans namn” (Hebr 13:15-16). Och Petrus skriver: ”Och låt er själva som levande stenar byggas upp till ett andligt hus, ett heligt prästerskap, som skall frambära andliga offer som Gud tack vare Jesus Kristus tar emot med glädje” (1 Petr 2:5).

Ett konungsligt prästerskap

Vad innebär det då att de troende i det nya förbundet är ett *konungsligt* prästerskap? Det betyder självfallet att de är präster inför honom som är konungarnas Kung och herrarnas Herre, Jesus Kristus. Men det betyder också att det inte finns någon hierarki av varken påvar eller biskopar eller präster som står mellan de troende och Kristus. De har direkt tillgång till hans tron. De kan be direkt till honom. De behöver inte be genom helgon eller jungfru Maria. De behöver inte gå genom biskopar eller präster. Det händer emellanåt att människor säger till mig: ”Eftersom du är präst kan du väl fråga honom däruppe om det eller det. Du har ju direktkontakt med honom.” Ett sådant resonemang avslöjar en katolsk syn på prästämbetet. Alla kristna har samma fria tillgång till Gud. Ingen behöver gå via prästen eller någon annan. De kan gå direkt till Gud genom Jesus Kristus med sina böner, och de mottar alla gåvor och välsignelser direkt från honom för Jesu Kristi skull.

Här är alla kristna lika mycket värda. Det finns ingen åtskillnad mellan dem. Ingen skillnad mellan man och kvinna, unga eller gamla. Enligt Martin Luther finns det inga uppgifter i kyrkan som vanliga troende, lekfolket, är utestängda ifrån och som kräver en speciell kvalitet. Ja, Luther framhåller med stor kraft rättigheterna, privilegierna och plikterna som alla kristna har. Han säger t ex i sin kommentar till Psalm 110:

Då vi blev kristna genom denne präst och hans prästadöme [dvs genom Kristus] och blev inlemmade i honom genom dopet, fick vi också rätt och makt att förkunna och bekänna för alla ordet vi mottog från honom, envar efter sitt stånd och sitt kall. Även om vi inte alla är i det offentliga ämbetet eller kallelsen, bör och kan envar kristen lära, undervisa, förmana, trösta och tillrätta-visa sin nästa med Guds ord när och var han finner någon som har behov av det. (St.L. V:1038 – citerat från F Pieper *Christian Dogmatics*, vol III, s 441).

Som exempel nämner Luther en far eller en mor som kan undervisa och förmana sina barn och tjänare. Han säger att bröder, borgare och bönder alla har samma rätt att förmana varandra. Luther tillägger också att nådemedlen har samma kraft och verkan antingen de blir förvaltade av vanliga troende eller av en som innehar det offentliga ämbetet. Han skriver:

Vi håller orubbligt fast vid att det finns inte något annat Guds ord än det som alla kristna har fått i uppgift att förkunna; det finns inte något annat dop än det som alla kristna kan utföra; det finns inte något annat firande av Herrens heliga nattvard än det som alla kristna kan fira; och det finns inte någon annan synd än en som alla kristna kan binda och lösa; dessutom finns det inget annat offer än varje enskild kristens kropp; ingen varken kan eller bör be som inte är en kristen; ingen kan döma om läran som inte är en kristen. Dessa är emellertid de prästerliga och kungliga funktionerna (St. L. X:1590).

Det är klart att dessa citat av Luther ska ses i samband med hans kamp mot det katolska prästväldet. I den katolska kyrkan var lekfolket degraderat till att endast vara tillskyndare av prästens religionsutövning. Luther går därför mycket långt när han poängterar att allt som den katolska kyrkan förbehållit de ordinerade prästerna egentligen tillhör alla kristna i det allmänna prästadömet.

Den bibliska läran om det allmänna prästadömet säger att alla kristna har rätt att bedöma läran och kalla lärare. Till alla kristna säger Bibeln: *"Mina älskade, tro inte alla andar utan pröva andarna om de kommer från Gud. Ty många falska profeter har gått ut i världen"* (1 Joh 4:1). Och Jesus förmanar alla kristna: *"Akta er för de falska profeterna, som kommer till er klädda som får men i sitt inre är rovlystna vargar"* (Matt 7:15). Att bedöma läran är alltså inget som förbehålles de s k lärde, prästerna och teologerna, utan alla kristna har denna rätt och plikt. Paulus skriver till hela menigheten i Korint, inte bara till ledarna: *"Jag talar till er som till förståndiga människor. Bedöm själva vad jag säger"* (1 Kor 10:15).

Vi vet också att hela församlingen i Jerusalem, inte bara apostlarna och de äldste, var med om att kalla och utsända två representanter i sitt ställe till församlingen i Antiokia. Hela församlingen fick höra rapporten från Paulus då han kom tillbaka från sin missionsresa (se Apg 15:22; 21:22).

Rätten att bedöma läran och kalla och insätta präster och lärare i församlingen tillhör därför hela församlingen. Den tillhör inte den världs-

liga staten, såsom det har varit i statskyrkorna. Det är ju helt otroligt att de kristna har låtit en världslig regering bestämma vem som ska vara deras präst eller biskop.

Den rätten tillhör inte heller påven eller vissa utvalda inom kyrkan. Den katolska kyrkan har fråntagit de kristna rätten att pröva läran. Vi läser i bekännelseskrifterna:

[Påven] berövar kyrkan domsrätten och icke tillåter, att kyrkliga lärostrider i vederbörlig ordning avdömas, ... Så utövar påven ett dubbelt tyranni, i det att han försvarar sina villfarelser med våld och mord och förbjuder undersökning. Detta senare är t o m till större skada än tortyr. Ty har man frånhänt kyrkan domsrätten, kunna ogudaktiga läror och gudstjänstbruk icke avskaffas, utan måste på grund därav otaliga själar under tidernas lopp gå förlorade (SKB s 349).

Kristus gör motsatsen till vad den katolska kyrkan gör. Han fråntar både påven, biskoparna och kyrkomötena osv rätten och makten att bedöma läran och ger den till varje enskild kristen och till varje kristen gemenskap. I Joh 10 liknar han sig själv vid den gode herden och de kristna vid fåren som följer honom. De följer honom därför att de hör hans röst. ”*Mina får känner min röst,*” säger han. ”*Men en främling följer de inte, utan flyr bort från honom*” (Joh 10: 4-5). Det är fåren som ska avgöra om det prästerna, teologerna och lärarna säger är Kristi röst eller en främlings.

I en liten skrift från 1523, med den långa titeln ”*Att en kristen församling eller menighet har rätt och makt att bedöma varje lära och att kalla, insätta och avsätta lärare. Redogörelse och begrundan utifrån Skriften*” säger Martin Luther bl a:

Så drar vi den slutsatsen att överallt där det finns en kristen församling som har evangeliet, har den inte endast rätt och makt, utan – med tanke på själens frälsning och efter det löfte den gav Kristus i dopet – också plikt att fly och hålla sig undan, avsätta och undandra sig den myndighet som de nuvarande biskoparna, abbotar, kloster, stiftelser och liknande utövar. (Utvalgte verker III, Oslo 1980, s 207 f).

I sitt ”*Herdabrev till de Böhmska bröderna*” (1523) sammanfattar Luther de prästerliga uppgifterna som tillhör alla kristna i följande punkter: 1) att lära, predika och förkunna Guds ord, 2) att döpa, 3) att välsigna (konsekra) eller förvalta altarets sakrament, 4) att binda och att lösa från synd, 5) att be för andra, 6) att offra, 7) att pröva alla läror och andar. (Se

Luthers ”*Herdabrev till de Böhmska bröderna*”, BV-Förlag, Stockholm 1984, s 52-80). Det kommer att föra för långt om vi skulle gå in på alla dessa punkter. Men vi ser i alla fall hur radikalt Luther bryter med den katolska kyrkans ämbetssyn. Allt som han här räknar upp var förbehållt påven och dem han hade insatt i det katolska prästämbetet. Luther säger att alla dessa ting tillhör alla kristna, eftersom alla som tror på Kristus är präster och tillhör det allmänna prästadömet.

När man studerar den norska statskyrkan idag, är det underligt att se hur den har fjärrat sig från denna refomatoriska och bibliska utgångspunkt. Den har inte endast överlåtit åt en världslig statsmakt att insätta och avsätta lärare, den har också godtagit att staten har insatt lärare som förkunnar något helt annat än Kristi ord. Vad skall de kristna göra när de hör från predikstolen inte längre är Kristi stämma? De måste fly bort, på samma sätt som fåren när de hör den främmande herdens röst eftersom de inte känner igen den. Hur många är det i den norska statskyrkan idag som följer Kristi förmaning att ta sig till vara för de falska profeterna och fly bort från den främmandes röst?

Förhållandet mellan det allmänna och det offentliga prediko- ämbetet

Alla kristna, dvs alla som har kommit till tro på Kristus, är andliga präster, och har kallelsen att förkunna evangeliet. I den vers som inledde vårt bibelstudium, 1 Petr 2:9, skriver Petrus till de troende: ”*Men ni är ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk, för att ni skall förkunna hans härliga gärningar, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus.*” När han tydligt angivit vilka det är som tillhör detta konungsliga prästerskap, anger också Petrus vad som är detta prästerskaps främsta uppgift, nämligen att ”förkunna hans [Guds] härliga gärningar”. Förkunnelsen av Guds härliga gärningar, dvs hans stora frälsningsverk som han utfört i sin Son Jesus Kristus, är det allmänna prästadömet främsta uppgift.

”*Allt tillhör er,*” skriver Paulus till de kristna i Korint. Och när Jesus ger missionsbefallningen, gör han inte det endast till apostlarna eller till några få utvalda, utan till alla kristna.

Ändå finns det i Bibeln klart utsagt att den kristna församlingen skall upprätta ett offentligt predikoämbete i sin mitt (Tit 1:9). När kristna utövar sina rättigheter och plikter i det allmänna prästadömet, handlar de alltid som privatpersoner, inte på församlingens vägnar. På samma sätt som vi skiljer på privata statsmedborgare och offentliga statstjänstemän, så skiljer vi i kyrkan på enskilda kristna och församlingens kallade

tjänare. Båda två kan i vissa sammanhang göra precis samma sak, bara med den skillnaden att församlingsmedlemmen gör det som medlem av det allmänna prästadömet, medan den kallade tjänaren, pastorn i församlingen, gör det på hela församlingens vägnar.

Ett exempel: Om en kristen på eget initiativ besöker en kristen broder på sjukhuset och läser Guds ord för honom, gör han det som medlem i det allmänna prästadömet. När en pastor besöker samme broder på sjukhuset för att församlingen bett honom göra det, eller för att det tillhör hans kall att besöka de sjuka, utövar han endast sitt offentliga predikoämbete. Han gör det på församlingens vägnar eller i dess namn och ställe.

Det kan också tilläggas att det finns en viktig skillnad mellan det allmänna prästadömet och det offentliga predikoämbetet just för att Skriften sätter upp speciella kvalifikationer som innehavaren av det offentliga ämbetet ska uppfylla. Det är kvalifikationer som det är viktigt att han som offentlig lärare och förkunnare innehar.

Sammanfattning

Skriftens lära om det allmänna prästadömet är tydlig och klar. Det är viktigt att vi inte nedvärderar den roll och de rättigheter och plikter alla kristna i församlingen har. Bibeln ger varje kristen en hög och fin titel. Den kallar varje enskild präst och kung. Den ger varje kristen stora och fina privilegier. Genom tron på Jesus Kristus, din Frälsare, har du direkt tillgång till Guds tron. Du kan be om vad du vill, och han ger dig rika välsignelser.

Varje enskild kristen har också en stor och viktig uppgift att utföra, nämligen att förkunna om Guds stora och härliga frälsningsverk för alla människor. Detta är inte endast något som vissa utvalda, pastorer, lärare och missionärer, har fått i uppdrag att göra. Också du är kallad genom denna heliga kallelse. Redan i dopet blev du insatt i detta ämbete och gjordes till en präst och missionär för Gud. Också dig vill Gud använda i sin tjänst, och du kan säga med Paulus: *”Vi är alltså sändebud för Kristus”* (2 Kor 5:20).

Egil Edvardsen

Att översätta bibeltexten ”som den är”

Bibel 2000 har kritiserats för att dess översättare, den statliga bibelkommissionen (BK), inte har översatt bibeltexten ”som den är” (se t ex Kyrkans Tidning nr 10/00). BKs sekreterare har tillbakavisat denna kritik och hävdar att BK visst har översatt bibeltexten ”som den är” (Kyrkans Tidning nr 12/00).

Kan några fakta belysa vem som har rätt eller måste de som följer debatten om Bibelns översättning nöja sig med att ord står emot ord?

Först skall konstateras att det inte alltid är så lätt att översätta texten ”som den är”. Dels spänner ofta semitiska ord över ett rikt betydelseregister, dels är stroferna i hebreisk poesi ofta komprimerade. Några exempel:

I Psaltaren 56:6 står ordagrant i versens andra led: ”Mot mig alla deras tankar till det onda.” Detta blir i Bibel 2000 ”de har ont i sinnet mot mig” och i Svenska Folkbibeln ”alla deras tankar går ut på att skada mig”. Men hur ska versens första del översättas? Där finns nämligen ett verb som har två huvudbetydelser, dels ”forma, gestalta” (ofta avgudabilder), dels ”plåga, såra, kränka”. Översättningen bör då bli antingen ”ständigt formar/omformar de mina ord” eller ”ständigt sårar/kränker de mina ord”. Utifrån grundbetydelsen ”forma/gestalta (en gudabild, dvs en förvrängning av den ende Guden)” väljer många översättare betydelsen ”omforma, förvränga”, andra väljer betydelsen ”kränka” utifrån den andra huvudbetydelsen. Översättningen bör alltså bli: ”Ständigt förvränger (el. kränker) de mina ord.” Bibel 2000 väljer innebörden ”sårar”, men då kan man inte översätta bibeltexten ”som den är” utan ser sig tvingad att ändra ”mina ord” till ”sina ord”. I Bibel 2000 heter det: ”Ständigt sårar de mig med sina ord.” Bibel 2000 lägger alltså till ett ”mig” och ändrar textens ”mina ord” till ”sina ord”. Tyvärr är detta bara ett exempel av många på att Bibel 2000 inte alltid översätter bibeltexten ”som den är”.

I Ordspråksboken 14:9 står ordagrant: ”Dåarna hånar skuldoffret.” Bibel 2000 översätter inte den hebreiska texten ”som den är” utan ändrar till ”I hädarens hus bor skuld”. Några verser längre fram (Ords 14:17)

står i den hebreiska grundtexten ”en som smider ränker blir hatad”. Bibel 2000 översätter återigen inte bibeltexten ”som den är” utan ändrar hela satsen. Uttrycket *ish mezimmót*, hebreiskans term för ”ränksmidare”, blir i Bibel 2000 ”den besinningsfulle” och därmed kan BK inte acceptera textens fortsättning ”blir hatad” utan ändrar grundtextens ord till ett annat ord med betydelsen ”blir ärad”. Det hebreiska uttrycket för ”ränksmidare” förekommer ytterligare två gånger i Ordspråksboken, nämligen i 12:2 och 24:8, och där översätter Bibel 2000 korrekt med ”ränksmidare”.

Nyöversättningen ”en gudsvind svepte fram över vattnet” (1 Mos 1:2), som föreligger i Bibel 2000, har kritiserats. Är denna översättning möjlig? Följande är fakta: Ordet *ruach* kan betyda både ”ande” och ”vind”. Uttrycket *ruach Elohim*, som förekommer här, betyder på alla andra ställen där det förekommer ”Guds Ande”, aldrig ”Guds vind” och ännu mindre ”gudsvind”. I Jer 23:19 står ”Herrens stormvind”, men det heter på hebreiska *saarát JHVH*. Att översätta det hebreiska uttrycket *ruach Elohim* med ”gudsvind” i betydelsen ”en stark vind” är en omöjlighet. På hebreiska heter ”en stark vind” *ruach gedolá* och ”en stormvind” *seará* eller *sufá* eller *ruach seará*. Verbet *richéf* passar inte heller till en stark vind. Det betyder ”hålla sig svävande, röra sig fram och tillbaka” och används i 5 Mos 32:11 om örnen som svävande över sina ungar håller ett vakande öga över dem. På samma sätt har Gud enligt 1 Mos 1:2 full kontroll över sin skapelse också när jorden bara täcks av vatten och ännu är öde och i mörker. Därför står det i nästan alla bibelöversättningar med rätta ”och Guds Ande svävade över vattnet”.

Något bör också sägas om översättningen av 1 Mos 3:15. Bibel 2000 översätter: ”Jag skall väcka fiendskap mellan dig och kvinnan, mellan din avkomma och hennes: de skall trampa på ditt huvud och du skall hugga dem i hälen.” Ordet ”avkomma” är en översättning av det hebreiska *zára* som betyder ”säd, avkomma” och kan avse en avkomling eller flera avkomlingar. Vilket är det fråga om här, en specifik avkomling som skall krossa ormens huvud eller ett flertal avkomlingar som skall göra det? De flesta bibelöversättningar tolkar kvinnans ”säd/avkomma” som avseende en specifik avkomling och har därför översatt versens andra del med ”han skall krossa ditt huvud och du skall hugga *honom* i hälen.” Septuaginta, som använder ordet *sperma* (neutrum på grek.), skriver sedan *avtós* ”han”. Luther översätter: ”Derselbe soll dir den Kopf zertreten, und du wirst ihn die Ferse stechen.”

BK har en annan uppfattning och hävdar att kvinnans ”avkomma/säd” måste syfta på ”ett kollektiv (människorna)” (KT nr 12/00). Det är

en egendomlig uppfattning. På flera andra ställen i GT översätter BK *zära* (avkomma) singulart: i 1 Mos 38:9 med "barnet", i 1 Sam 1:11 med "en son", i 2 Sam 7:12 och 1 Krön 17:11 med "en ättling".

Går man igenom alla ställen i GT där ordet *zära* (avkomma) förekommer, finner man följande: Ibland går det inte att avgöra om *zära* avser en avkomling eller flera avkomlingar. Men är *zära* subjekt till ett verb, kan hebreiskan ange pluralis genom att sätta verbet i pluralis och då är saken klar. Det sker ofta och då är *zära* liktydigt med "avkomlingar". Om pronomen används vid dessa tillfällen, används alltid de plurala hebreiska pronomina för "de" och "dem", aldrig de hebreiska singulara pronomina för "den/han, honom" (se t ex 2 Kung 17:20, Jes 61:9, 65:23, Jer 23:8, Hes 20:5, Ps 106:27). I 1 Mos 3:15 används de singulara pronomina "den/han, honom" om kvinnans avkomma (och verbet står i singularis). Hade man med *zära* i 1 Mos 3:15 menat "de" och "dem", dvs människorna, vilket BK hävdar, hade man inte brukat singulara pronomina. Ty inget annat exempel finns på detta i hela GT.

Dessutom vittnar kontexten om att "kvinnans avkomma" har en kapacitet som inga vanliga människor har. GT återkommer gång på gång till löftet om denna avkomma och preciserar mer och mer vem som avses, nämligen en avkomling/ättling till Abraham, till Isak, till Jakob, till Juda, till Isai, till David. Därför kallas denna ättling "Davids son" som blir en messiansk term. Han är Guds speciella utsände (Herrens ängel), Guds speciella Son, som är ett med Herren själv och som skall födas av en jungfru i Betlehem. Att GT-texterna hålls ihop av en sådant löfte kan inte BK tro på. Det förutsätter en Gud som styr världshistorien och övernaturligt ingriper i den. Men vill man översätta bibeltexten "som den är", är det Bibelns tro, Bibelns verklighet, Bibelns världsbild som skall översättas, inte vad en sk modern världsbild har utrymme för.

Seth Erlandsson
docent i GT:s exegetik

Matt 10:23 – om svårtolkade bibelställen

”Och när man förföljer er i en stad, så fly till en annan. Amen säger jag er: Ni hinner inte igenom Israels städer, förrän människosonen kommer.”

Om Jesus än varnar oss för att alla som troget följer honom måste vänta sig att bli förföljda, säger han inte att vi ska dra på oss förföljelse i onödan. Snarare säger han att vi ska fly undan till ett säkrare ställe när vi blir hotade. Han sade till de tolv att när de måste fly från stad till stad för att komma undan förföljelse, skulle de inte hinna igenom Israels städer förrän Människosonen kommer. Det skulle alltid finnas fler städer för lärjungarna att gå till för att vittna om Kristus. Det var en uppgift som inte skulle vara färdig ”förrän Människosonen kommer”. Dessa ord väcker omedelbart associationer till Kristi andra ankomst vid tidens slut. De första lärjungarna skulle för längesen vara döda när domens dag kommer. Det är uppenbart för oss nu, men det kunde de inte veta den tidpunkten. Så apostlarna och deras efterföljare ända till tidens slut skulle alltid ha städer kvar att gå till för att förkunna Guds lag och evangelium.

Dessa Jesu ord kan också förstås på ett mycket mer begränsat sätt. En del bibelkommentarer menar att Jesus talar om den tid då han tydligt skulle uppenbara sig som Människosonen (och Guds Son) genom sin frivilliga död på korset och sin segerrika uppståndelse på den tredje dagen. Andra menar att Jesus syftar på den hemska dom han skulle låta komma över det otrogna Jerusalem när staden förstördes av romarna år 70 e Kr. Ingen av dessa uppfattningar motsäger Guds ord eller historiska fakta, så är vi fria att tänka på vilken som helst av dessa händelser.

När vi träffar på bibelställen som är svåra för oss att förstå, kan vi känna oss frustrerade. Om vi inte kan komma fram till en slutgiltig lösning eller tolkning händer det att vi känner oss väldigt misslyckade när det gäller att förstå Bibeln. Men vi kan inta en mycket positivare attityd till sådana tolkningsproblem. Om vi letar igenom Skriften från Genesis ända till Uppenbarelseboken i våra ansträngningar att belysa en viss uppgift i Bibeln men misslyckas med att finna det svar vi söker, så bety-

der inte det att våra ansträngningar har varit helt förgäves. Tänk bara på all annan information vi snappar upp under tiden!

Vi kan samtidigt vara säkra på att Bibeln aldrig kommer att lämna oss i ovisshet när det gäller vår eviga frälsning. Ju mer vi studerar Skriften, vare sig det är på måfå eller för att försöka hitta någon speciell information, desto mer kommer vi att tillväxa i tron och vissheten om vår frälsning. Den Helige Ande har utformat Skriften på ett sådant sätt att vi kan studera den så länge vi lever och fortsätta att lära oss mer om vår nåderike Gud och hans underbara gärningar ända till dödens dag. Först i himlen kommer vi att välsignas med full förståelse och svar på alla våra frågor.

*G. Jerome och Michael J. Albrecht
(Ur kommentaren till Matt 10:23 i "The People's Bible",
Northwestern Publishing House, Milwaukee)*

Bibeltolkning: Den enda rätta vägen

Kapitel VIII (forts) PIETISM, RATIONALISM OCH EXISTENTIALISM

Rationalistisk litterärkritik

Rationalister gjorde studierna av primitiva religioners utveckling till en vetenskaplig bas som kunde hjälpa dem att tolka de synoptiska evangelierna (Matteus, Markus, Lukas). De menade att de kunde identifiera de källor som evangelierna kunde härledas från genom att jämföra dessa evangelier med vad man lärde sig av samtida primitiva religioner.

Målet med att identifiera dessa källor var att ge bibeltolkaren bättre förutsättningar att bestämma evangeliernas ursprung. Att känna till dessa skriftkällor skulle hjälpa tolkaren att skilja historiska fakta (*Historie*) från de drag av subjektiv tolkning (*Geschichte*), som den tidiga kyrkans folk enligt rationalisten hade flätat samman med historiska fakta.

Genom att gå tillväga på detta sätt fastställde den rationalistiska litterärkritiken tre på varandra följande stadier som vart och ett av de synoptiska evangelierna antogs ha passerat igenom innan de lades fram som en slutprodukt. Dessa tre stadier kommer att kort beskrivas i detta kapitelns tre följande avsnitt. Det blir inget försök att på djupet förklara varje stadium, utan huvudsyftet är att visa vad denna gradvisa förändring av de synoptiska evangelierna tillåter tolkaren att göra, nämligen ifrågasätta och ta bort nästan allt han vill. De uppgifter som ges företräder inte *en* uppfattning utan en blandning av uppfattningar, utvecklade på grundval av vad ett antal författare har sagt om detta ämne.³

³ De flesta som skriver om form-, käll- och redaktionskritik ger inte några exakta data. I grund och botten arbetar de med antagandet att Markus evangelium (eller Ur-Markus) var det första som kom in i bilden omkring år 70 och att detta markerar början på övergången från det muntliga till det skriftliga skedet. De flesta är även överens om att redaktörerna inte var klara med sitt arbete förrän flera tiotals år in på det andra århundradet. År 1976 skrev John A. Robinson en bok (*Reading the New Testament*, Philadelphia: Westminster Press) där han framhöll att alla Nya testamentets böcker skrevs före Jerusalems förstörelse år 70. Han hävdade att hans synsätt inte ogiltigförklarar Nya testamentets utvecklingsstadier enligt den kritiska forskningen. Den minskar bara den tidsram som man vanligtvis föreslår.

Formkritik

Det första stadiet i de synoptiska evangeliernas framväxt var enligt rationalistisk litterärkritik det muntliga. Studiet av detta kallas *formkritik*. Det kallas så eftersom dess förespråkare antar att berättelser om Jesus antog en speciell form beroende på den ursprungliga situation som en viss berättelse växt fram ur. En återgiven berättelse kan ha varit en del av en predikan, en annan kanske hade använts i liturgin, och åter en annan kan ha använts vid undervisning.

Om bestämningen av dessa former var en vetenskaplig process, som rationalisterna hävdar, så kunde man vänta sig att de alla skulle vara överens om hur många former som finns och exakt vad som är nödvändiga kännetecken på varje form. Men så är inte fallet. Det som följer är bara en teori bland många om hur muntliga former kunde indelas. I denna teori föreslås två huvudsakliga formkategorier: tal och berättelser.

Talens form delas in i två underavdelningar. Den första är helt enkelt Jesusord och ingenting mer. Den andra är Jesusord som återges i ett sammanhang. Man säger till exempel att berättelsen om fariseen och publikanen aldrig yttrades av Jesus, utan berättelsen tillfogades för att illustrera Jesu tal om den stolte som blev ödmjukad och den ödmjuka som blev upphöjd.

Berättelsernas form delades också in i två underavdelningar. En underberättelse är en typ av berättelse som rationalisten menar inte är historisk utan påhittad av människor i urkyrkan. En legend är en sådan berättelse som den om Jesu lidande (som i någon mån kan vara historisk) eller den om hans uppståndelse, som i likhet med underberättelserna inte alls anses historisk.

Formkritiken vilar på antagandet att enstaka händelser från Jesu liv och brottstycken av hans undervisning återgavs muntligt av kristna under omkring 30 till 50 år efter hans död (mellan år 30 och 80 e Kr). Först senare blev något väsentligt nedskrivet. Somliga menar att denna process pågick i mer än hundra år innan berättelserna skrevs ner.

Man antog också att dessa muntliga traditioner var oberoende, självständiga berättelser eller *perikoper* om Jesus. De som förde dessa berättelser vidare var inte i första hand intresserade av att presentera fakta om Jesu liv. Deras huvudsyfte var att göra en tolkning av Jesu liv utifrån sin tro på honom. Jesus var något långt utöver det vanliga, och detta var hur de ville att andra skulle lära känna honom.

När Jesu efterföljare berättade för andra vad Jesus betydde för dem, *bevarades* en del fakta om Jesu liv i de berättelser som framfördes. Bergspredikan är ett tänkbart exempel på bevarande. Jesus kunde fak-

tiskt ha sagt delar eller mycket av det som står i Matteus 5-7. Men mycket av det var antingen *tolkat* eller *omtolkat*. Exempel på tolkning är de avsnitt där Jesus sägs vara Frälsaren från synden. Det är tydligt (menar man) att detta inte är vad Jesus sade, utan en tolkning som de första kristna gjorde av vad han sade. Ett exempel på omtolkning kan bispisningen av de 5 000 vara. Det som faktiskt hände den där dagen var att pojken som hade brödet och fiskarna erbjöd sig att dela med sig till de andra i folkhopen. Folk som gömde undan mat de hade tagit med sig följde pojkens exempel och delade också med sig av sin mat. På så sätt blev alla mätta. Detta "faktum" omtolkades till en underberättelse. En del "fakta" *nyskapades* till och med. Ett exempel på det är den tidigare nämnda berättelsen om fariseen och publikanen, som skapades för att illustrera Jesu tal om den ödmjuka och den stolte.

Genom att fastställa den form dessa berättelser har i evangelierna antas man kunna avgöra om ett bestämt avsnitt är resultat av bevarande, tolkning, nytolkning eller nyskapande i det muntliga stadiet. Detta bestämmer i sin tur huruvida det egentligen är ett historiskt faktum (*Historie*) eller bara en idé som kom från de första kristnas tankar och inbillning (*Geschichte*).

Om nu detta vore en vetenskaplig process skulle man förvänta sig att rationalistiska litterärkritiker vore eniga i sin analys av de flesta ställen. Men ofta finns det lika många skilda uppfattningar som det finns kritiker. Så detta första stadium kastar en skugga av tvivel över de flesta ord och händelser som återges i synoptikerna. Är de historiska eller inte? Svaret är inte alls givet. Det lämnas åt varje "forskare" att avgöra frågan utifrån sin teori om vilken form ett bestämt avsnitt hade i det muntliga stadiet. Men detta är bara början. Det finns ytterligare två stadier som evangelierna antas ha genomgått och som gör svaret på denna fråga ännu mer rörigt.

Källkritik

Det andra utvecklingsstadiet var enligt rationalisterna det skrivna stadiet. Det antas ha ägt rum under en period från cirka 60 till 120 e Kr.

Studierna av detta stadium kallas *källkritik* eftersom man antar att det muntliga stadiets av varandra oberoende berättelser så småningom hade samlats ihop till ett antal skrivna dokument. Dessa skrivna dokument sägs vara de viktigaste källorna ur vilka de synoptiska evangelierna, i det skick vi känner till dem, utvecklades. Rationalistisk kritik hävdar att problemet med att evangelierna till slut både blev så lika och så olika kan lösas genom att fastställa från vilken källa varje evangelium utvecklats.

Somliga menar att det bara finns två källor: Ur-Markus och Q (*Quelle*, det tyska ordet för källa). Andra menar att det finns fyra källor: Ur-Markus, Q, M och L.

Fyrkällshypotesen går ut på följande:

1. Ur-Markus fastställs vara ett skrivet dokument som gradvis utvecklades till att bli Markusevangeliet.
2. Antingen Ur-Markus eller i sin tur Markusevangeliet är en av de källor som Matteus eller Lukas utvecklades ur. Detta antas förklara varför Markus, Matteus och Lukas alla har en del material som är likartat.
3. Ett annat dokument, Q (som antas huvudsakligen bestå av en samling Jesusord), påstås vara ytterligare en källa till Matteus och Lukas. Eftersom Q inte användes av Markus antas detta förklara varför Matteus och Lukas har en del utsagor som inte finns i Markus.
4. Det material i Matteus som varken finns i Lukas eller Markus antas härröra från ett dokument som kallas M. Det material i Lukas som varken finns i Matteus eller Markus härrör från ett dokument L. Detta ”förklarar” varför Matteus och Lukas båda har material som inte finns i något av de andra synoptiska evangelierna.

Om den här teorin verkligen var vetenskaplig kunde man förvänta sig att forskarna i stort sett skulle vara eniga om innehållet i de ursprungliga källorna. Men så är inte fallet. Varje forskare har sin egen föreställning om vilken del av de synoptiska evangelierna som kommer från Ur-Markus, Q, L eller M.

Dessa forskare har inte heller någon förklaring till varför sådana skriftliga dokument, om de nu finns, inte är omnämnda i några historiska skrifter i den första kristna kyrkan. Man borde ju kunna förvänta sig att de tidiga kyrkofäderna skulle ha nämnt något om dessa källor om de verkligen hade existerat. Skulle inte dessa män, som levde på den tid då Nya testamentet antogs ha utformats i skrift, åtminstone ha sagt någonting om de källor som deras heliga bok hade utvecklats ur under deras livstid?

Att dessa källor inte omnämns i de tidiga kyrkofädernas författarskap och den omständigheten att forskarna inte kan enas om vad dessa källor innehåller tyder på att de är rena fantasifoster.

Trots de här problemen håller rationalistiska litterärkritiker fast vid att deras teori är vetenskaplig och att synoptikerna utvecklades på detta sätt i detta andra stadium. Vidare säger de att de omformningar som ägde rum

under det muntliga stadiet upprepades under det skriftliga. En del muntliga former *bevarades*. Andra *tolkades* eller *omtolkades*. Och en del av det material som kom fram under detta andra stadium kom inte alls från det muntliga stadiet. Kristna lade också till saker om Jesu liv genom att *skapa* nya "fakta" medan de skrev ner de muntliga berättelserna.

Det här betyder att var och en som läser evangelierna idag har en riktig snårskog att ta sig igenom om han vill hitta någonting historiskt. Han måste avgöra om han läser *en nedskrivnen kvarleva* av en tolkning eller omtolkning eller nyskapelse från det muntliga stadiet. Eller kanske han läser *en nedskrivnen omtolkning* av en tolkning eller omtolkning eller nyskapelse från det muntliga stadiet. Eller kanske han läser *en nedskrivnen tolkning* av en kvarleva eller tolkning eller omtolkning eller nyskapelse från det muntliga stadiet. Endast om han bestämmer sig för att han läser en skriven kvarleva av en kvarleva från det muntliga stadiet kan han anta att han kanske läser något historiskt om Jesus.

Det är uppenbart att en tung skugga av ovisshet har kastats över de synoptiska evangeliernas historicitet och deras redogörelse för Jesu liv. Men det är inte slut än. Det finns mer som gör vissheten ännu mer avlägsen.

Redaktionskritik

Det tredje stadiet är enligt rationalistisk litterärkritik redaktionsstadiet. Detta dateras till någonstans mellan 80 och 160 e Kr. Hur hamnade fragmenten av berättelser om Jesus från det muntliga stadiet och de slumpartade källor som samlade berättelserna från det muntliga stadiet i skriven form i en ordnad bok som t ex Matteus, Markus och Lukas? Någon måste enligt rationalistiska litterärkritiker ha haft allmänna riktlinjer som han följde när han fogade samman de muntliga fragmenten och de nedskrivna källorna i den ordning som vi har dem idag. Man antar därför att det måste ha funnits redaktörer som sammanställde hela boken. Studiet av deras verk kallas *redaktionskritik*.

Men redaktören ordnade inte bara materialet. Han antas också ha *lagt till* saker, eller *tolkat* som han tyckte det passade, eller *betonat* eller *tonat* ner utifrån sitt eget perspektiv. Han nyskapade även tidsbestämda, geografiska, inbillade eller symboliska sammanhang där han satte in det material som han tog från de muntliga formerna och skriftliga källorna. Exempelvis tillfogades geografiska inramningar som snarare är symboliska än historiska: (1) Galileen är i Markusevangeliet alltid förknippat med hednakristna; (2) I Lukas förknippas öknen med frestelse, berget med Jesu samtal med Fadern, den öppna slätten med människoskaror

och sjön med övernaturlig kraft.⁴ De händelser som återges i dessa evangelier behöver med andra ord inte ha utspelat sig just på dessa geografiska platser. Redaktören lade till dem för att försöka ge varje avsnitt en speciell vinkling.

Detta innebär att tolkaren har ännu ett skikt av mänskliga tillägg att bana sig igenom för att komma tillbaka till den historiske Jesus. Han kanske läser ett tillägg (redaktionsstadium) till en tolkning (skriftstadium) av en omtolkning i det muntliga stadiet. Eller också kan ett avsnitt vara en nedtoning (redaktionsstadium) av en omtolkning (skriftstadium) av en nyskapelse i det muntliga stadiet. Eller något annat antal kombinationer av de olika processer som antas ha ägt rum i evangeliernas olika utvecklingsstadier.

Men det är inte ens nog med detta. Den rationalistiska litterärkritiken för fram ännu mer som ökar ovissheten om evangeliernas historicitet. Den fjärde faktor som antas ha inverkat på evangeliernas utveckling är religionskritiken.

Religionskritik

Detta fjärde moment i evangeliernas utveckling är inte det fjärde i ordningsföljd. Nej, man antar att det i alla de tre stadierna som beskrivits i det föregående funnits påverkan av en fjärde faktor.

Olika religiösa tankegångar som låg i tiden sägs ha införlivats med vad man sade i de muntliga formerna, med det som skrevs ner i de fyra källorna och med det redaktören sammanställde som slutresultatet. Studiet av de religiösa ideer som olika människor har låtit alla tre stadierna färgas av kallas religionskritik.

Om några uttalanden i evangelierna som tillskrivs Jesus liknar några man hittar i de rabbinska skrifterna antar man att de inte kommer från Jesus. Istället betraktas de som tillägg som gjorts under något av de tre stadierna till följd av inflytande från judiskt religiöst tänkande. Om det finns en "berättelse" i evangelierna (t ex den om jungfrufödelsen) som liknar något man hittar i grekisk litteratur, antar man att denna berättelse lagts till under inflytande av grekiskt religiöst tänkande. Tanken på jungfrufödelsen antas ha kommit från de grekiska myter i vilka grekiska gudar hade samlag med mänskliga kvinnor och fick övermänskliga hjältar.

En kort analys av rationalistisk litterärkritik

Denna form av litterärkritik kallas "vetenskaplig" och "akademisk" av

4 S. Kistemaker, *The Gospels in Current Study* (Grand Rapids: Baker Book House, 1972), s 188.

sina radikala supportrar. Den kallas också ”neutral” eller ”oförenlig med” ett trosstudium av Bibeln hos några som fortfarande vill stå fram som konservativa kristna i vår tid.

Men man måste lägga märke till två saker som får dessa båda anspråk att framstå som lögnaktiga:

1. Denna form av litterärkritik börjar med en helt rationalistisk syn på hur Bibeln har kommit till. Muntlig, käll-, redaktions- och religiös kritik grundas på förnekandet av att Gud har någonting att göra med Skriftens ursprung. Bibeln anses tvärtom vara en helt igenom mänsklig bok.

2. Var och en som använder muntlig, käll-, redaktions- och religiös kritik kommer att sätta människan över Bibeln som domare över vad som hör till Bibeln eller inte. En del gör det i större utsträckning än andra, men alla gör det på något sätt. De som gör det i större utsträckning säger att mycket, om än inte allt, i Bibeln är ohistoriskt. De som gör det i mindre utsträckning kanske säger att det bara är en del i Bibeln som inte är historiskt. Men man behöver inte vara en profet för att veta att denna tvivlets surdeg gradvis kommer att sprida sig, och mer och mer av Bibeln kommer att anses ohistoriskt. I 1 Kor 5:6 och Gal 5:9 talar Gud själv om vad Satans surdeg alltid kommer att göra.

Baur och Strauss

Ferdinand Baur och David Strauss var två 1800-talsteologer vilkas unika tillvägagångssätt det är värt att titta på helt kort. Deras ideer fortsätter på något sätt att ha inflytande under 1900-talet och citeras då och då av dem som engagerar sig i att tolka Skriften från en rationalistisk ståndpunkt.

Baur (död 1860) talade för att kristenhetens utveckling under det första århundradet var resultatet av en konflikt mellan judiska kristna som företrädde av Petrus och judiska kristna företrädde av Paulus. Apostlagärningarnas berättelse antas framställa hur dessa två motsatta kristendomsformer gradvis smälte samman genom att båda grupperna gjorde kompromisser. Baur daterade och tolkade hela Nya testamentet enligt denna teori. Det skedde genom att bestämma i vilket stadium av denna konflikt varje nytestamentlig bok var skriven.

Strauss (död 1874) skrev en bok (*Das Leben Jesu*) där han antog att evangeliernas budskap har uttryckts genom ett mytologiskt språk. Han definierade mytologiskt språk med att påståenden är religiöst sanna även om de kanske inte är historiska. Han drog slutsatsen att det bästa sättet att tolka något av evangelierna var att koncentrera sig på deras religiösa innehåll snarare än på det historiska. Tolkaren skulle t ex inte

bry sig om ifall det någonsin förekom ett bröllop i Kana som Jesus var med på eller om Jesus förvandlade vatten till vin där. Istället skulle han koncentrera sig på den religiösa sanningen att Jesus kan förändra en människas liv från något alldagligt (som vatten) till något speciellt (som gott vin).

Genom detta tillvägagångssätt förde Strauss in skillnaden mellan absolut sanning och relativ sanning i tolkningen av Guds ord. Denna skillnad finns i stor utsträckning med i de flesta sorters historisk-kritisk bibeltolkning i vår tid. Mer kommer att sägas om detta i följande kapitel som handlar om nutida slag av tolkning där rationalistisk litterärkritik används.

Liberalteologi

Det växande bruket av rationalistisk litterärkritik vid bibeltolkning hade förödande följder under det tidiga 1900-talet. Eftersom mycket i Skriften ansågs vara mänskligt och inte historiskt reducerades meningen med att studera Skriften till att hålla uppe moralen hos människosläktet.

Bibeltolkning blev ett sökande efter regler för ett anständigt moraliskt liv. Denna liberala teologi förvandlade evangelium om förlåtelse för synder genom Jesu försoningsverk till ett "socialt evangelium". Jesus förminskades till att bli ett underbart exempel på hur människor osjälviskt skulle älska varandra. Bibelns böcker blev en huvudkälla för människor när de skulle bedöma sina religiösa erfarenheter och moraliska ideal.

Vår reaktion på denna inskränkning av Bibeln till en helt mänsklig bok kom från oväntat håll, från filosofins område. Existentialismen vände sig mot rationalismen och fördömde det som existentialisterna menade var rationalismens negativa inverkan på människors dagliga liv. En del tyckte också att existentialismen var svaret på rationalismens negativa inverkan på bibeltolkning och teologi.

Rationalismen får motstånd av existentialismen

Den negativa litterärkritik som växte fram ur rationalismen var vida spridd inom bibeltolkningen i hela Europa i slutet av 1800-talet. Men inte alla accepterade den. Några av dess mera kända motståndare var Hengstenberg, Keil, Delitzsch och Zahn. Och som just sagts kom motstånd också från annat håll: från den existentiella filosofin.

Sören Kierkegaard (död 1855) anses allmänt som en av existentialismens grundare. Kierkegaard ansåg att religiös tro är förnuftsvidrig. För

honom innebar detta att religiös tro inte kan stödjas av förnuftsskäl. Han tillbakavisade också rationalismens anspråk på att det som är verkligt alltid kan undersökas med forskningens moderna vetenskapliga metoder. Detta gällde i synnerhet Gud, underströk Kierkegaard. Han menade att man bara kan lära känna Gud genom tron.

Existentialisterna hade också andra uppfattningar som klart skilde sig från rationalisternas. Företrädarna för existentialismen anklagade rationalismen för att underskatta den mänskliga egenarten och behandla människan som en bit materia. Existentialisterna sade att den industriella revolutionen inte var ett framsteg i människans utveckling eftersom människor sattes att arbeta med ständigt upprepade själlösa uppgifter vid långa löpande band. Existentialisterna protesterade mot allt som likt rationalismen och den industriella revolutionen behandlade människor som om de bara var ting och sålunda kvävde spontaniteten och det unika hos varje individ.

Existentialismen ansåg varje individs liv som mycket viktigare än någon bestämd grupps behov eller önskemål. Den skilde därför skarpt mellan subjektiv och objektiv sanning. Det gäller i synnerhet sådant som religion, där individens "existens" (tyska *sein*) och hans yttersta mål som individ (hans "sanna väsen") är inblandade.

Objektiv sanning ansågs inte vara så viktig eftersom den kan innebära kännedom om saker på ett opersonligt och oengagerat sätt. Subjektiv sanning är viktigare därför att den är sanning som har inflytande på en individ personligen och påverkar honom i allt i hans liv där hans "existens" är inblandad. Objektiv sanning anses vanligen tidlös medan nutiden är det enda verkliga för den sanne existentialisten. Vad som har varit och vad som skall komma har inte så stor betydelse jämfört med en människas existens just nu.

Existentialismens mål är att hjälpa människan att hitta vad hennes sanna existens som mänsklig varelse i själva verket är, hennes sanna väsen. Detta mål är inte lätt att uppnå eftersom varje människa på samma gång är del av en värld som inte tillåter henne att existera som individ. Världen omger individen och påverkar honom på många sätt. Den försöker få individen att tänka på det förgångna och oroa sig för framtiden istället för att inrikta sig på nuet. Den försöker få honom att mera tänka på de människogrupper som han är del av snarare än på sin egen existens. Den tvingar människor att snarare tänka på vad som gäller för folk i allmänhet än på vad som gäller för dem själva som individer.

Resultatet blir att en människas existens i världen gör hennes "väsen" oklart och sätter en del av hennes "väsen" i konflikt med en annan:

- Hon är *fri* men samtidigt del av den värld som gör henne *ofri*.
- Hon är *begränsad* men i stånd att bli något mer än hon är vid någon bestämd tidpunkt. Så hon är även obegränsad.
- Hon är bunden av *tiden* men också delaktig av *evigheten*.

Existentialisten tror att han kan uppnå målet att finna sitt "sanna väsen" (vad han måste bli för att vara en fri och samtidigt en begränsad människa) genom att brottas med de tvetydigheter som världen låter honom möta i varje ny situation i livet. Det finns två nyckelfrågor som han alltid måste komma ihåg om han skall lyckas: (1) Hans verkliga "väsen" är hans existens som individ; och (2) Hans nuvarande situation är den enda verkliga, inte något i det förgångna eller något i framtiden.

Sammanfattning

Pietismen försökte rätta till det som var fel i kyrkan genom att införa en sorts bibeltolkning som antogs föra till ett frommare liv. Samtidigt slog den upp porten för rationalismens helt subjektiva förhållningssätt.

Trots att rationalismen menar att all sanning måste bestämmas objektivt ledde dess förnekelse av allt övernaturligt till ett tolkningssätt som tillät en person att ta bort vad han ville. De rationalistiska bibeltolkarna som använde muntlig, käll-, redaktions- och religiös kritik sade till slut att det i Bibeln fanns väldigt lite om Jesus som var historiskt. Frukten av *rationalismen* var ett "evangelium" vars enda uppgift var att främja kärleken hos mänskligheten.

Existentialismen menade att Gud kunde vara verklig för en individ även om han inte kunde bevisa det vetenskapligt. Existentialismen införde två ideer som skulle visa sig ha stort inflytande på mycket av 1900-talets bibeltolkning: sökandet efter "sant väsen" och det närvarande som det enda verkliga.

Alla dessa tre rörelser var fiender till sann bibeltolkning eftersom de alla grundar sig på någon sorts subjektiv tolkning som ger den som tolkar auktoritet att vara domare över Guds ord. Avgörande för pietismen blev känslor och upplevelser hos den som tolkade. Avgörande för rationalismen blev forskarens "vetenskapliga" bedömning. Avgörande för existentialismen blev hur uttolkaren hittade sitt sanna väsen.

Alla sade att Bibeln är en viktig bok, men övergick sedan till att underminera Skriftens gudomliga författarskap och auktoritet. De kom alla med sin egen subjektiva kontext i stället för att stå fast vid den objektiva betydelsen av orden i Skriftens egen kontext.

David Kuske

Frågor och svar

Varför talas det så lite om fasta i vår tid?

Fråga:

Jag skulle vilja veta lite mer om fastan. Varför talas det så lite om fasta i vår tid när både Gamla och Nya testamentet talar så mycket om det?

Svar:

Fasta (hebr. *som*, grek. *naesteia*) innebär fullständig avhållsamhet från mat och dryck, vanligen under en dag, eventuellt flera, men omfattar normalt icke natten. (*Svenskt Bibliskt uppslagsverk*, Stockholm 1962, sid 611).

När man i våra dagar talar om fasta, är det mest i samband med så kallade hälsokurer och den fysiska hälsan. Det är väl mindre vanligt, även om det förekommer i vissa sammanhang, att man fastar för att förbättra det andliga hälsotillståndet. Det är alldeles riktigt att det talas om fasta i både GT och NT. I Apg 13 berättas om hur den Helige Ande talade till församlingen i Antiokia när man tjänade Herren och *fastade*. I kap 14 sägs: *"I varje församling insatte de äldste åt dem, och efter bön och fasta överlämnade de dem åt Herren, som de hade kommit till tro på."* (Apg 14:23)

"Varför fastar inte dina lärjungar, när både vi och fariseerna fastar?" (Matt 9:14). Det är några av Johannes lärjungar som ställer denna fråga till Jesus. Samma fråga finns också i Mark 2:18. Vid denna tid satt Johannes i fängelse (Matt 4:12, 11:2). Jesus ger ett märkligt svar på frågan. *"Inte kan väl brudgummens vänner sörja, så länge brudgummen är hos dem? Men det skall komma dagar när brudgummen tas ifrån dem, och då skall de fasta"* (Matt 9:15). På detta ställe talas det om *sorg*, vilket kan jämföras med stället i Markus där det står *fasta*. Enligt Mark 2:19 svarar Jesus: *"Inte kan väl bröllopgästerna fasta medan brudgummen är hos dem?"* Av Jesu sätt att uttrycka sig förstår vi att fastan var också ett uttryck för sorg. När man hade begravt Saul och hans söner, fastade man i sju dagar och uttryckte på så sätt sin sorg över förlusten av sin konung (1 Sam 31:13).

Men det fanns också en Herrens förordning att man skulle fasta, nämligen på försoningsdagen. *"Detta skall för er vara en evig stadga: I sjunde månaden, på den tionde dagen i månaden, skall ni fasta och inte utföra något arbete,..."* (3 Mos 16:29). *"Men på tionde dagen i samma sjunde månad är försoningsdagen. Då skall ni hålla en helig sammankomst, och ni skall fasta och offra eldsoffer åt Herren."* (3 Mos 23:27) Fastan var alltså föreskriven i lagen. I NT kan vi läsa om hur fariseerna fastade två gånger i veckan (Luk 18:12) men det var inte en föreskrift från Moses, utan grundade sig på de äldstes stadgar.

Av frågan från Johannes lärjungar kan vi se att inte endast fariseerna fastade, utan också Johannes lärjungar. Enligt Matt 4 fastade Jesus i fyrtio dagar och fyrtio nätter. Vi kan ge akt på att han uppehåller sig i öknen vid denna tidpunkt, han är i ensamhet. Han använder inte fastan som en demonstration eller för att dra uppmärksamheten till sig. Han varnar för det i Matt 6:16-18: fastan skulle inte vara en uppvisning i fromhet och gudsfruktan, utan en sak mellan den enskilde och hans Gud. När t ex Daniel kom i nöd för sin egen och sitt folks synder, vände han sig till Gud med ivrig bön och åkallan och *fasta* i säck och aska (Dan 9:3). På så sätt tjänade fastan till kroppens späkning och tuktan (Ps 109:24, 35:13) och ökade förmågan till koncentration för tankarna. Om den förvandlades till något annat blev den genast hyckleri och syftet förfelat.

Genom profeterna bestraffade Herren sitt folk för deras orätta fasta. Felet bestod i att man inte ville lyssna när Herren talade, utan försökte upprätta det brustna förhållandet genom sin fasta. I Jer 14:12 säger Herren: *"Ty även om de fastar vill jag inte lyssna till deras rop, .."* Eller när man fastade för att Herren skulle se det och han visade att han inte fäste någon vikt vid det, då klagade man och sa: *"Varför fastar vi när du inte ser det,..?"* Men Herren svarar dem: *"Ni håller er fasta med kiv och trätor, ni slåss med onda nävar. Ni fastar inte på sådant sätt nu att ni kan göra er röst hörd i höjden"* (Jes 58:3-4). Kung David kunde inte genom sin fasta göra sin röst hörd, när han ville behålla sin son. Trots ånger och fasta dog sonen och David hade lärt sig, att varken fasta eller tårar kunde göra synden ogjord (2 Sam 12:15 ff).

Efter Jona predikan i Nineve utlyste folket en fasta och klädde sig i säcktyg. Här var fastan ett bevis på den ånger som fanns i hjärtat. Denna fasta gällde alla invånare i Nineve och den satte sina spår också hos kungen som klädde sig i säcktyg och satte sig i aska (Jona 3:5-6). Genom denna uppriktiga ånger och bekännelse skonade Herren staden. Av Skriften ser vi att det finns både en falsk och rätt fasta.

Det finns ett ställe i NT som vållat en del frågor om fastan. Det är när Jesus talar om för sina lärjungar att ett visst slag av onda andar inte kan drivas ut annat än genom ”bön och fasta” som det står i några översättningar. I 1917 års översättning står det i Mark 9:29: ”*Detta slag kan icke drivas ut genom något annat än bön och fasta.*” Folkbibeln har inte med ”fasta” utan endast: ”*Detta slag kan endast drivas ut genom bön*” (Mark 9:29), och i en not: [Andra handskrifter: ”*med bön och fasta*”]. Vissa handskrifter har alltså inte med ”fasta”. Om nu fasta skulle vara en förutsättning för hjälp i detta fall, är det tydligt att det inte fanns tid till det. Pojken fördes fram till lärjungarna och de skulle i samma stund driva ut den onde anden. Här gavs ingen möjlighet att förbereda med fasta och på så sätt hjälpa den pojken. ”Om den korrekta texten innehåller fasta, måste det vara en fasta som är förbunden med en generell praxis som gör att den undergörande tron bibehåller sin styrka hela tiden och inte endast specifikt vid tiden för undret.” (Lenski, *Interpretation of Mark*, sid 387).

Vad säger då den Lutherska Bekännelsen om fastan?

I Konkordieformelns artikel X, Om kyrkliga bruk, som man kallar adiafora, tas denna fråga upp. Man klargör att fastan kommer in under frågan om fria ting. Vad som krävdes var enighet i läran och sakramentens rätta bruk ”såsom det välkända ordet lyder: *dissonantia ieiunii non dissolvit consonantiam fidei*, dvs olikhet i fastan upplöser icke endräkten i tron.” (SKB, sid 531). I Augsburgska Bekännelsen art 28, Om den andliga makten, betonas vikten av att inte låta kyrkoordningar och nya former av gudstjänster ersätta det som framhäver Kristus och hans förtjänst. Ingenting får komma istället för, eller ersätta nåden och evangelium. ”Men det är uppenbart, att människobuden pga denna uppfattning förökats nästan i det oändliga inom kyrkan, medan däremot läran om tron och trons rättfärdighet undertryckts. Undan för undan ha ju allt flera helgdagar inrättats, fastor påbjudits, nya andaktsformer och nya ordnar införts,...” (SKB sid 85).

I sin utläggning av 1 Petr 1:13, säger Luther bl a.: ”...Det är bra att fasta. Men endast det kan anses som fasta när vi inte ger kroppen mer mat och dryck än den behöver för att behålla hälsan. Låt kroppen arbeta och vara på sin vakt, så att inte den gamla åsnan blir för självsvaldig och går ut på isen och dansar och bryter benen. Kroppen ska tyglas och följa anden, inte likt dem som, när de ska fasta, sitter och fyller sig själv med fisk och det bästa vinet så att deras magar blir uppsvällda” (*What Luther says*, Concordia Publ House 1972, sid 507).

I Bibeln finns ingen befallning om fasta för Nya testamentets kyrka;

fastan är inte heller förbjuden. De lutherska bekännelseskriterierna och Luther placerar fastan bland adiafora, de fria tingen. De betonar vikten av att fastan inte kan skapa några förtjänster inför Gud. Den är en personlig sak mellan den enskilda själen och Gud; fasta i förening med bön omtalas på flera ställen i NT. Frågeställaren gjorde kommentaren att det talas på flera ställen i Skriften om fastan, men att det är ovanligt i vår tid att tala om fasta. Det kan ju bero på det ovan sagda: eftersom det inte finns någon befallning i NT måste det vara en fri sak. Det är viktigt i sammanhanget att åter betona, att där fasta och bön förekommer, ska det alltid vara med tron på Kristi fullkomliga återlösning såsom ögonmärke.

AS

***VAR MED I ARBETET
FÖR BIBELTROGEN UNDERVISNING!***

Välkommen med din gåva till Stiftelsen Biblicum
på postgiro 15 23 35-6 eller bankgiro 251-4701.

Litteratur

Var är den sanna lutherdomen idag?

Föreläsningar under dagar kring Bibel och Bekännelse i Vasa 1999.

Redaktör: Ola Österbacka, OF System Vasa 1999. 87 sidor.

Boken med denna fråga som titel borde intressera de som bekänner sig till den lutherska tron och bekännelsen. Sina endast 87 sidor till trots innehåller boken inte mindre än sju föreläsningar och dessutom en bilaga.

Enligt bokens eget förord är det alltmer tilltagande avfallet från den lutherska bekännelsen inom de lutherska kyrkorna det som oroar initiativtagarna till dagarna i Vasa. Föreläsarna var representanter för olika bekännelsekyrkor och enskilda från Finland, Sverige och USA.

Det är tydligt att de som framträder här själva har stor erfarenhet av möte med bekymrade människor på olika nivåer inom kyrkor och samfund. Redaktör Österbacka tar i sitt föredrag upp förslag till "lösningar" på församlingsbildningar och nämner särskilt sådana som redan kommit till stånd på en rad olika platser.

Pastor Kimmo Närhi har ett intressant föredrag som behandlar Luthers frigörelse från den romerskkatolska kyrkan. Detta ämne är mycket aktuellt med tanke på hur de "lutherska" knäfaller för påven och gör gemensamma deklARATIONER i rättfärdiggörelseläran. (Se *Biblicum 4/1999*).

När prof John Brug behandlar läran om ämbetet tar han upp studiet av ordens betydelse, t ex de engelska "*ministry, minister, servant, public ministry*" etc. Det visar sig att mycket av den diskussion som förts om den lutherska läran i dessa frågor säkert kan härledas till missförstånd av orden. Man har använt samma ord men lagt in olika betydelser i dem. En annan sak som också betonas är ordens förändrade betydelse från tid till tid.

Nu är det inte endast en dyster verklighet som målas upp i boken, utan i hög grad en ljus bild av den bibliska tanken om hur kyrkan ska arbeta och utföra sin av Gud givna uppgift.

Av historien vet vi hur traditionsbundna människor normalt är, inte minst i frågor som rör kyrkan och väckelserörelsens missionsföreningar etc. Tanken på en fri bekännelsekyrka känns som besvärande i vissa fall

skrämmande. Man känner inte igen sig i det man finner vara en ”ny form” av verksamhet, som avviker från det invanda. Man ställer helt enkelt frågan ”om man i första hand ska se efter vad som är till nytta, eller vad som är rätt?” (s 71).

Boken tar också upp frågor som är aktuella i samtalet kring kyrkans uppgift såsom mission, utbredande av evangeliet, kyrkans ämbete och frågor om rättfärdiggörelsen, fariseism etc.

Ja, var är den sanna lutherdomen idag? Boken pekar inte ut den plats där man finner den sanna lutherdomen men framställer i första hand vad den sanna lutherdomen är. Den sanna lutherdomen är inte beredd att kompromissa med lögnen eller att gömma sig bakom intetsägande och utslätade dokument och konventioner. Den sanna lutherdomen finns där man är beredd att liksom våra lutherska fäder ta bekännelsen på allvar och dra de rätta slutsatserna av det. Då kan man inte ”halta på båda sidor”. Vår förhoppning är att det inte stannar vid frågan ”Var finns den sanna lutherdomen idag”? utan att bokens värdefulla budskap tas på stort allvar och nu sammanför de människor som förstår vikten av att Guds ord förkunnas rent och klart. Detta kommer i sin tur att bära frukt i en större iver att sprida det evangelium som är kyrkans sanna skatt.

AS

Det långvariga kriget mot Gud

(forts från nr 1/2000)

Evolutionistisk religion och moral

Temat skapelse kontra evolution är inte endast en akademisk fråga inom biologi och geologi. Den berör i högsta grad också människors tro och moral. Henry Morris går mycket långt i sin bok *The Long War against God* i att fördöma all evolutionistisk påverkan på kristen tro och praxis. ”Välj din religion” säger han. Vill du ha en Guds-centrerad eller en människo-centrerad religion? Vill du ha en teistisk kreationism (skapelsetro) eller en evolutionär humansim?

Evolution och den kristna kyrkan

Dessvärre är det många kristna, också sådana som tror på Bibelns ofelbarhet, som intar en likgiltig hållning till utvecklingsläran eller betraktar evolutionen som Guds skapelsemetod. Historiskt har emellertid en sådan likgiltighet inför utvecklingsläran många gånger varit första steget på vägen mot liberalism eller till och med panteism eller ateism.

Charles Darwin är själv ett exempel på det sistnämnda. Det är väl känt att Darwin till en början var en troende kristen. Den teologiska examen som han avlade vid Cambridge-universitet var faktiskt den enda ämbetsexamen han någon gång fick. Därefter ändrade han sin inställning till Bibeln. Han utvecklades till uniformitarier och progressiv kreationist, vidare till teistisk evolutionist och slutade som en materialistisk evolutionist. (Henry Morris beskriver närmare hans utveckling på s 94-95). I efterhand spreds ett rykte om att Darwin hade vänt om till sin kristna tro strax före sin död. Bevisen för detta är emellertid mycket tveksamma, och ingen i hans familj (inklusive hans egen hustru som var en bekännande kristen) har någon gång antytt att en omvändelse ägt rum.

Charles Darwin är inte den ende som genomgått denna utveckling. Den evolutionistiska surdegen har fått många bekännande och bibeltrogna kristna till att stegvis ge upp sin tro på Guds Ord och vända sig till bibelförnekelse.

Då Darwin första gången publicerade sin *Origin of Species*, var det inte teologerna och kyrkan som kom med den starkaste oppositionen

utan andra vetenskapsmän. Det tragiska var att många teologer med några få undantag, var ganska snara att ingå kompromisser med utvecklingsläran. De hävdade att kyrkan utan vidare kunde godta evolutionen eftersom Bibelns skapelseberättelse inte var en historisk beskrivning av universums tillkomst. Kyrkan måste kunna förändra den kristna läran i takt med tiden. Många som betraktade sig själva som bibeltroende, helt enkelt ignorerade Darwins teorier under det att de hävdade att kyrkan måste koncentrera sig på att förkunna evangeliet.

Vid övergången till det 20-århundradet var de liberala teologerna fullständigt eniga om att evangeliet skulle tolkas i ljuset av utvecklingslärans idéer. De betraktade Bibeln endast som en av många religiösa skrifter och Jesus som en bland många andra religiösa lärare. Utvecklingsläran kunde inte motbevisas.

Denna religiösa liberalism ("modernism" som den ofta kallas) fortsatte att dominera kristna samfund och undervisningsinstitutioner under första hälften av 1900-talet. Den inte endast accepterade naturalistisk evolution i stället för en övernaturlig skapelse, utan hävdade dessutom att själva religionen var en produkt av evolutionen.

Bibeln var ett resultat av utveckling. Man såg inte längre på Jesus som Guds enfödde Son, utan endast som en högt utvecklad människa eller själva evolutionens klimax. På detta sätt blev biblisk kristendom fullständigt ödelagd av utvecklingsläran. Universitet och skolor, som ursprungligen grundades för att främja biblisk kristendom, är idag ivriga förkämpar för evolutionism och humanism. Det gäller bland annat Harvard, Yale, Princeton och många andra. De flesta stora kyrkosamfund, såsom den romersk-katolska, metodister, presbyter, baptister och lutheraner, dvs i stort sett alla kyrkor som representeras i Kyrkornas Världsråd, har efterhand kommit att acceptera utvecklingsläran i en eller annan form.

Den grova evolutionismen och social-darwinismen som nådde sitt klimax i och med den nazistiska rasteorien under andra världskriget, som också hade påverkat kyrkorna, mötte en reaktion i den så kallade nyortodoxin. Denna rörelse tog över allt mer i de protestantiska kyrkorna i Europa och Amerika. Nyortodoxin ville bryta med den liberala teologin, men också denna rörelse byggde på evolutionismen och bibelkritiken. Den accepterade inte skapelseberättelsen och andra viktiga händelser i den bibliska historien som *verklig* historia, utan endast som teologisk historia eller "super-historia".

Morris hävdar att ett av huvudskälen till att så stora delar av kristenheten kapitulerade för evolutionen var att den tidigt accepterade unifor-

mitarismen. Denna hävdar nämligen att de gradvisa utvecklingsprocesser vi är vittne till idag, också har pågått i förhistorisk tid. Genom att studera på vilket sätt saker och ting utvecklar sig idag, kan man därigenom fastslå på vilket sätt det utvecklats från allra första början. ”Nutiden är nyckeln till urtiden,” hävdar uniformitarismen. Till och med konservativa, bibeltroende kristna slutar tro på en sex dagars skapelse, för att en uniformistisk förståelse av universums utveckling pekar mot att universum är mycket, mycket gammalt.

De evangelikalas kompromiss

Många kristna tycks tro att det är endast de världsliga universiteten och skolorna som har godtagit utvecklingsläran. Men Morris påpekar att också många så kallade *evangelikala* – dvs kristna som bekänner sig till Bibelns ofelbarhet och auktoritet och tror på Kristi gudom, hans ställföreträdande död och kroppsliga uppståndelse – har gett efter för utvecklingsläran. Vanligtvis vill de inte medge att de har ingått en sådan kompromiss, och det kan hända att de inte ens är klara över att de gjort det. Likväl är det ett faktum att många konservativa kristna idag accepterar en så kallad teistisk evolution – dvs den uppfattningen att Gud inte har skapat världen på sex dagar, men väl har styrt jordens och människornas utveckling över en lång, lång tid.

Dessa accepterar utvecklingslärans system av geologiska tidsåldrar. När det gäller syndafloden, hävdar de att det antingen rör sig om en lokal flod eller en så kallad ”stilla flod”.

Morris har i sin tidigare bok *The Genesis Flood* visat hur Bibelns vittnesbörd om en världsomspännande flod ger en tillfyllestgörande förklaring till jordens geologiska formationer. Tidigare hade vetenskapen tagit sin utgångspunkt i att det förekommit en sådan global katastrof. Den tanken förkastades efterhand av darwinismen. Därmed förkastades också Bibelns vittnesbörd om skapelsen och floden. Ja, darwinismen banade väg för en förnekelse av hela Bibelns vittnesbörd om en allsmäktig Skapare som styr och uppehåller allt med sin mäktiga hand, och öppnade dörren på vid gavel för humanismen och ateismen.

Det är inte bara onödigt för kristna att ingå kompromisser med utvecklingsläran och sätta tro till exempelvis ”teistisk evolution”, utan det är också farligt. I och med det medverkar de till bibelförnekelsens frammarsch. Allt sedan Darwin har sådana kompromisser försvarats och slätats över. Man har hävdats att kyrkan måste följa med tiden, att Bibeln inte ska användas som en lärobok i naturvetenskap, att det är viktigt att hålla dialogen med naturvetenskapen levande etc. Även om sådana ar-

gument skulle kunna framstå som starka och trovärdiga, är likväl alla eftergifter för utvecklingsläran farliga. Just genom att biblisk kristendom blir på det sättet undergrävd.

Man kan tillägga att de kristna ska vara helt klara över att utvecklingsläran ingår aldrig någon kompromiss. De är alltid helt säkra på sin sak. En dialog med evolutionister slutar alltid med att det är de kristna som tappar mark. Ingen kompromiss har någon gång fått evolutionisterna att möta de kristna på halva vägen. Efter deras sätt att se är evolutionen tillräcklig, som förklaring av människornas och jordens tillblivelse och utveckling. Enligt deras mening, finns det inget behov av någon religion över huvud taget.

Vetenskap och religion är djupast sett diametrala motsatser. Just för att dessa två världsbilder ställer krav på samma intellektuella territorium – förklaringen till universums upphov och människornas relation till det – är en konflikt oundviklig. (*The Humanist* 46, 1986).

Trots den liberala teologins försök att skyla över detta, är det ett faktum att ingen religion som tar sin utgångspunkt i Bibeln, kan ingå kompromisser med den darwinistiska teorins fundamentala påståenden. Tillfällighet och planmässighet är antitetiska idéer. (Michael Denton, *Evolution – A Theory in Crisis*, 1985, s 66 – citerat av Morris s 109).

Den allra största tragedin i försöket att anpassa Skriften till evolutionen är självfallet att de evangelikala därmed förnekar Guds Ord. Det kan till och med världsliga människor se. Kompromissens väg, som så många kristna allredan har slagit in på, är i verkligheten en enkelriktad väg, säger Morris. Vid änden av vägen är där en avgrund, som består av den fruktansvärda tomhet som kallas förnuftsreligion (det vill säga *ateismen*). ”Hur mycket bättre och mer tillfredsställande – ja, än mer vetenskapligt – är det inte att hålla sig till den rätta och smala vägen som heter Guds Ord!”

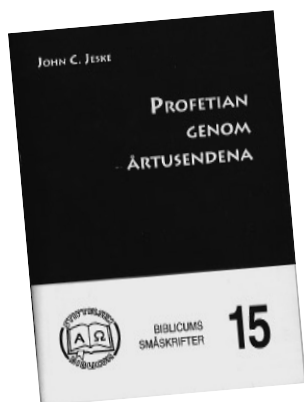
Morris nämner Sydstatsbaptister och Missourisynoden som exempel på kyrkor som delvis har klarat av att dämna upp för den generella trenden att ingå kompromisser med utvecklingsläran. Han påpekar dock att det inom dessa kyrkor pågår en hård kamp för att inte kapitulera för den evolutionära världsbilden. Medan det för ett tiotal år sedan var en negativ utveckling, är det idag flera positiva tecken på att de konservativa gör vissa framsteg. Men Morris är likväl inte säker på utfallet av den pågående kampen i dessa stora konservativa kyrkor.

För vår egen del vill vi tillfoga att det finns kyrkor som oavkortat

håller fast vid Bibelns lära om skapelsen och förkastar utvecklingsläran. Alla de lutherska bekännelsekyrkorna som är sammanslutna i Konfessionella Evangelisk-Lutherska Konferensen (KELK), bekänner sig till Bibelns ofelbarhet i alla stycken, också när den talar om skapelsen och syndaflo den. Bland dessa kyrkorna finner vi bland annat Wisconsin-synoden i USA och Lutherska Bekännelsekyrkan i Sverige och Norge.

Egil Edvardsen

(forts i nästa nr)

Professor John C Jeske

Profetian genom årtusendena

Profetian...

- från Adam till Mose
- under den teokratiska tiden
- från babyloniska fångenskapen till profetians uppfyllelse
- i Nya Testamentet

Hur skall det profetiska budskapet tolkas?

**Pris 50 kr. Beställ denna viktiga skrift från
Tidskriften Biblicum, N Stationsg 29, 287 72 Traryd.**

Utblick över samtiden

”Man överger inte sin döende moder...”

Det är tydligt att en viss oro skapats inom Svenska kyrkan efter skilsmässan från staten vid årsskiftet. Denna skilsmässa medförde en viktig sak nämligen att många människor ställde sig frågan: vad ska man med en kyrka till? Vilken nytta har man av en kyrka som man ändå aldrig besöker utom i undantagsfall? I tidningarnas insändarspalter har man kunnat följa diskussionen. Många intressanta tankar har kommit fram, inte minst hur man ifrån olika sidor har försvarat medlemsskapet. Här har ”folkkyrkotanken” förts fram och tanken på att kyrkan ska vara en kyrka för alla, och då menar man naturligtvis alla trosuppfattningar, också ”otrosuppfattningar”. Kyrkan ska ha högt till tak, hon ska ha en vid famn, inte vara dömande, endast ”välsignande”!

Emellertid är det ytterst ovanligt att man frågar efter vad Bibeln säger. Därför blir man förvånad när man i tidningen *Nya Dagen* 30/3 kunde läsa om hur prästen Anders Lindström liknade Svenska kyrkan vid den sjunkande Estonia. Lindström har av bekännelseskäl lämnat Svenska kyrkan.

Liknelsen med Estonia avviker ju högst dramatiskt från liknelsen vid den ”sjuka modern”. En annan något tillspetsad liknelse liknar henne vid den ”döende modern”. Det sker i tidningen *Till Liv* som utges av Missionssällskapet Bibeltrogna Vänner (MBV). I nummer 2/2000 skriver Fredrik och Markus Hector: ”därför måste vi stanna kvar och göra det vi kan för Svenska kyrkans framtid – man överger inte sin döende moder...”

Hur är det möjligt att komma fram till så olika syn på ett kyrkosamfund? Den frågan skulle nog kunna vara ämne för en större utredning. Man skulle också kunna avfärda den, med att det rör sig om okunnighet om den bibliska läran om kyrkan. Det vore knappast förenligt med god etik att ”överge sin döende moder”, att lämna det sjunkande Estonia anses däremot tillhöra självbevarelsedriften.

Ett ytterst märkligt inlägg i debatten om medlemskap kommer fram då F och M Hector påstår att Svenska kyrkan har ett mandat som MBV saknar. Vad är det för ett mandat? Jo, själavården och den konkreta omsorgen om medmänniskan. Var det inte just bristen på en själavård som gjorde att MBV och de övriga väckelserörelserna kom till stånd? Man var inte tillfreds med den själavård statskyrkan erbjöd. Det var ju det som drev väckelserörelserna att kalla predikanter till att resa omkring i

byarna och till platser dit inte ”prästen” kom eller nådde med sin predikan. Hur skulle man kunna föra ett ”själavårdssamtal” med den person som man inte har förtroende för. Ett sådant samtal gäller själens relation till Gud och ingenting annat. Det äger nog sin riktighet att vissa präster är goda terapeuter och samtalspartners. Men det behöver man inte använda kyrkans präster till eftersom samhället kan ställa upp med duktiga psykologer och terapeuter som kan ta hand om människor i olika kriser. När det däremot gäller själavård kommer en helt annan dimension in, nämligen den andliga. För att kunna hjälpa människor i själavårdsfrågor, måste en själavårdare själv förstå de andliga frågornas orsak och först då kan han ge den hjälp som behövs.

En annan fråga som också behandlas av F och M Hector är sekulariseringen i kyrka och samhälle. De skriver: ”I dag är de flesta kyrkohistoriker överens om att det finns en tydlig koppling mellan kyrkosplittning och sekularisering. Ju mer kyrkan splittras, desto mer utarmas hon på kraft.”

Nu får man i sammanhanget inte veta vilka kyrkohistoriker det är fråga om, men eftersom man skriver ”de flesta” vore det kanske på sin plats att ställa frågan: vad menas med kyrkosplittning? Av artikeln framgår det klart att det är fråga om ett utträde ur eller ett kvarstående i Svenska kyrkan. Den som utträder uppfattas som kyrkosplittare och är i högre grad orsak till sekulariseringens framväxt. Låt oss då stanna vid F och M Hectors tanke på kyrkosplittning i betydelsen utträde ur Svenska kyrkan.

Betyder detta då att den moderna ekumeniken skulle förhindra sekulariseringen? Ingen tid kan uppvisa en så rik flora av ekumeniska rörelser som vår tid, i vilken de lutherska kyrkoledarna t o m gör gemensamma deklARATIONER med de katolska och likt dominobrickor faller på knä för påven?

Hur ska man då förstå apostelns ord: ”Vänd er bort ifrån dem” (Rom 16:17)? I NT tillskrivs splittningen dem som avvek ifrån den undervisning apostlarna gett. Paulus uttalar den ena gången efter den andra sin förskräckliga dom över dem som avviker från den av Gud givna läran (Gal 1:6-9).

Nu efterlyser F och M Hector ett förökad bibelstudium. Det är bra: då kommer de snart fram till något av de ställena som talar om vikten av enhet i tro, lära och bekännelse. Då kommer man att finna, att det inte är genom att vända sig till villoläraren som andlig förnyelse, väckelse och andlig tillväxt kommer. Det är genom att vända sig ifrån villfarelsen till sanningen som välsignelsen kommer (2 Kor 13:8).

AS

Seth Erlandsson

Kyrkogemenskap – vad säger Bibeln?

- Kan kyrkor som bygger på Bibeln praktisera kyrkogemenskap utan lärögemenskap?
- Skall vi ha enhet till varje pris?
- Går det ihop att på en och samma gång företräda Bibelns lära och stå i kyrkogemenskap med en irrlärlig kyrka?
- Vad lär Bibeln om kyrkogemenskap?

Pris 40 kr

Siegbert W Becker

Skriften och saligheten

LÄS OM:

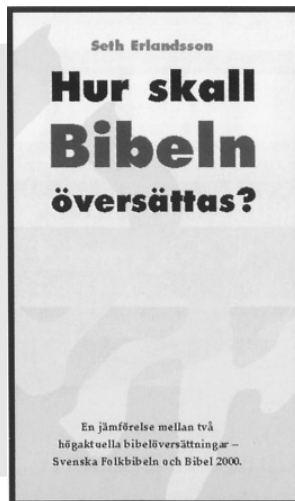
- Läran om verbalinspirationen
- Bibelns ofelbarhet
- Bibelns lära om den objektiva rättfärdiggörelsen
- Förhållandet mellan lag och evangelium.

Pris 40 kr

Beställas från Tidskriften *Biblicum*,
N Stationsg 29, 287 72 Traryd. Postgiro 15 23 35-6.

Seth Erlandsson
HUR SKALL
BIBELN
ÖVERSÄTTAS?

*En jämförelse mellan
två högaktuella bibel-
översättningar –
Svenska Folkbibeln (SFB)
och Bibel 2000 (BK).*

Hur skall Bibeln översättas?

Svaret är givetvis: *så korrekt som det bara är möjligt.*
Men vad innebär det?

Det är profeternas/bibeltexternas budskap, tankar, upplevelser, påståenden som skall översättas, inte vad *vi* tror är möjligt att tänka och säga för vanliga människor i en viss tid. Bibelöversättare, som troget vill förmedla vad Bibeln säger och står för, får inte anpassa texternas innehåll till »vetenskapens» inomvärldsliga synsätt.

Seth Erlandsson ger konkreta exempel på olikheter mellan SFB och BK och hur många av olikheterna beror på att BK tar sin utgångspunkt i modern vetenskaps syn på Bibelns tillkomst historia. Jämförelser görs främst mellan ställen i Första Mosebok, Jesajaboken, Psaltaren och Ordspråksboken.

Pris kr 90.

Beställas från
Biblicum, c/o Peterson, N Stationsg 29, 287 72 Traryd.
E-mail: carl.peterson@rixtele.com

Ingemar Furberg

Bibelkritiken och kristologin

- Hur skall man ställa sig till de resultat som den historisk-kritiska bibelforskningen lägger fram?
- Hur skall det bli, när bibelkritiken kommer med resultat, som inte stämmer överens med tron?

I denna skrift visas hur ett antal nytestamentliga textställen med kristologiskt innehåll, har tolkats av den historisk-kritiska metodens företrädare. Det diskuteras huruvida dessa tolkningar är tillräckligt underbyggda och huruvida de har stöd i den vidare kontexten.

118 sid. – 85 kr.

Beställ från

Tidskriften Biblicum, N Stationsg 29, 287 72 Traryd.

Tel 0433-62580.

Adresser m.m.

STIFTELSEN BIBLICUM

Besöksadress:

Hantverkargatan 8B, Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan.

Tel 0372/30857. E-mail: alvar.svenson@swipnet.se

* * *

STIFTELSEN och TIDSKRIFTEN BIBLICUM

Bankgiro 251-4701

Postgiro Sverige 15 23 35-6

Norge 0806 1919067

Leonia Finland 800054-1094992

Prenumeration, gåvor och bidrag emotses tacksamt på ovannämnda konton. På grund av höga portokostnader över landsgränser, ser vi helst att ni använder norskt postgiro i Norge och i Finland det finska. Tack!

Tidskriftens adressregister och ekonomi skötes av

Carl Peterson, N. Stationsg. 29, 287 72 Traryd.

Tel 0433/62580. E-mail carl.peterson@rixtele.com

* * *

Biblicums skrifter och kassetter kan beställas direkt på ovanstående adress.